

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Statsvetenskapliga Institutionen

FLER KVINNOR FÖR BÄTTRE MILJÖ?

**- En kvantitativ undersökning om betydelsen
av kvinnorepresentationen för kommunal miljöpolitik**

Magisteruppsats i Statsvetenskap

Vårterminen 2009

Sara Svensson

Handledare: Johan Martinsson

Antal ord: 16 638

Abstract

Denna undersökning grundar sig i huvudsak på två vetenskapliga grunder. Det första är betydelsen av social representation, och framförallt teorin om närvarons politik. Kort innebär detta att det inte enbart är politikernas åsikter som har betydelse för vilken politik som drivs, utan att även sociala bakgrund är av vikt. Olika sociala bakgrunder antas påverka människors intressen och handlande, saknas en jämlik social spridning i beslutsfattande organ kan detta leda till att vissa intressen försummas. Denna undersökning fokuserar på kön och betydelsen av kvinnorepresentation. Empiriska undersökningar visar att kvinnor och män har vissa skilda politiska intressen och att ett högre kvinnligt deltagande på den politiska arenan till viss del påverkar den drivna politiken. Det finns dock en viss enighet i att det fortfarande är männen som har den största politiska makten. Det andra grundantagandet för denna studie är att kvinnor, generellt sett, är mer miljömedvetna och har starkare attityder för miljön än vad män har. Detta resonemang förekommer inom flera forskningsområden, där förklaringarna till påståendet skiljer men det finns en enighet om en könsbunden attitydskillnad. Ekofeminismen menar att kvinnor står närmare naturen på grund av sin biologiska konstruktion, bland annat förmågan att föda barn. Socialpsykologisk forskning menar istället att det finns en social konstruktion som skapar vissa kvinnliga värden, däribland omsorgsvärden och miljömedvetenhet.

Uppsatsens syfte är att undersöka betydelsen av kvinnorepresentation för den förda politiken inom miljöområdet på lokal nivå i Sverige. Detta görs genom en statistisk analys av landets alla 290 kommuner. För den oberoende variabeln kvinnorepresentation används sex olika operationaliseringar, som täcker in flera kommunpolitiska arenor samt stäcker sig över tid. Beroende variabel är kommunernas miljömedvetenhet. Den bivariata analysen visar, med hjälp av sambandsmättet Pearsons r , ett icke-samband vilket betyder att kvinnorepresentation saknar betydelse för kommunal miljöpolitik. Detta kontrolleras genom en multipel regression, där flera tänkbara förklaringsvariabler testas tillsammans med de olika operationaliseringarna av den oberoende variabeln. Inte heller här syns någon effekt av kvinnorepresentation.

Slutsatsen av undersökningen är således att kvinnorepresentation saknar betydelse för svenska kommuners politiska miljöarbete. Detta gäller både för nuvarande mandatperiod och för kommuner med en tradition av en hög kvinnorepresentation. Resultatet kan tyckas vara ganska oväntat då forskning talar både för kvinnorepresentationens betydelse och för miljö som ett kvinnligt intresse. Vad undersökningens resultat kommer av är svårt att avgöra. Det kan vara så att kvinnor inte är mer miljömedvetna än män eller lyckas inte kvinnliga politiker inte få fram sina miljöattityder till faktiska politiska beslut. Ett annat alternativ är att andra faktorer, som exempelvis implementering, är mer avgörande för vilken miljöpolitik som bedrivs. Om det är möjligt att dra några slutsatser kring betydelsen av social representation i stort är svårt att avgöra. Resultatet av denna undersökning lämnar över till framtida forskning att utreda detta vidare.

Nyckelord: Social representation, närvarons politik, miljömedvetenhet, kommunalt miljöarbete, ekofeminism, statistisk analys

Innehållsförteckning

Introduktion	5
Disposition	6
Teori och tidigare forskning	7
Social bakgrund och teorin om närvarons politik	7
Närvarons teori i praktiken.....	9
Konsekvenser av kvinnorepresentation.....	10
Lokal politik	13
Svenska kommuners miljöarbete	14
Kvinnan och miljön.....	15
Ekofeminism	15
Kritik mot ekofeminismen	17
Kvinnans miljömedvetenhet.....	18
Miljö som kvinnligt politiskt intresse.....	19
Syfte och frågeställningar.....	21
Metod	23
Variabler och definitioner	23
Valet av en statistisk forskningsdesign	25
Sambandsmått och Regressionsanalys	27
Avgränsningar och urval	28
Material	28
Operationalisering	29
Kvinnorepresentation	29
Miljömedvetenhet.....	30
Kontrollvariabler	31
Resultat.....	33
Kvinnorepresentation	33
Miljömedvetenhet.....	35
Bivariat analys: Kvinnorepresentation och Miljömedvetenhet.....	36
Multivariat analys: Kontroll för andra variabler	39
Slutsatser och diskussion.....	42
Slutsatser	42
Diskussion	43
Referenslista	47

Tabell- och figurförteckning

Figur 1. Hypotetiskt samband mellan kvinnorepresentation och miljömedvetenhet.....	24
Figur 2. Hypotetiskt samband mellan kontrollvariabler och miljömedvetenhet.....	25
Tabell 1. Kvinnorepresentation i Sveriges kommuner för mandatperioden 2006-2010 (procent)	34
Figur 3. Könsfördelningen på ordförande i kommunstyrelse och ansvarig nämnd för mandatperioden 2006-2010.....	34
Tabell 2. Riksgenomsnitt för andel kvinnor i Sveriges kommunfullmäktige (procent) samt antal kommuner med en kvinnorepresentation i fullmäktige över riksgenomsnittet.....	35
Figur 4. Indexpoäng från Klimatenkäten för 2007, fördelat över antal kommuner.....	36
Figur 5. Förhållande mellan kommuners klimatindexpoäng från 2007 och dess kvinnorepresentation i kommunfullmäktige (2006-2010)	37
Tabell 4. Samband mellan kommuners kvinnorepresentation och dess klimatindexpoäng från 2007.....	38
Tabell 5. Jämförelse mellan effekten av olika former av kvinnorepresentation på kommuners miljömedvetenhet vid bivariat och multipel regression.....	40

Appendix

Appendix I – Naturskyddsföreningens klimatenkät för kommuner, 2007

Appendix II – Kommuner med tradition av en hög kvinnorepresentation

Appendix III – Spridningsdiagram

Appendix IV – Multipel regressionsanalys

Introduktion

Under de senaste åren har ord som miljömedvetenhet, hållbarhet och långsiktighet fått en helt ny innebörd. Att vara klimatsmart har blivit trendigt och både det offentliga och näringslivet hänger på. Företag lanserar fler ekologiska och rättvisemärkta produkter än någonsin och nästan alla politiska partier förespråkar en mer utvecklad miljöpolitik. På individnivå syns detta tydligt, bland annat handlar vi allt mer ekologiska varor, second hand-butikerna har fått ett uppsving, vi återvinner och vi återanvänder. Media rapporterar om hur kvinnor är den grupp som mest tagit till sig det miljömedvetna tänkandet. Gruppen kvinnor anses bland annat vara mer benägna att ställa bilen för att spara energi och vara större konsumenter av miljömärkta varor än gruppen män.¹ Även vetenskaplig forskning drar samma slutsatser. Rapporten från flera forskningsområden visar att kvinnor i högre utsträckning än män, generellt sett, värnar om naturen och har ett mer miljömedvetet beteende. Socialpsykologisk forskning visar att kvinnor har vissa värden som innebär att de generellt är mer miljömedvetna än män.² Dessa värden anses vara socialt konstruerade genom den traditionella synen på kvinnan som gett henne en mer omhändertagande roll och en känsla för omsorg, bland annat för miljön.³ Även statsvetenskaplig forskning ser skillnader mellan de olika könsens miljömedvetenhet. Kvinnliga väljare skattar, generellt sett, miljöfrågor högre än män och tenderar att vara mindre positiva till kärnkraft och privatbilism i storstäder.⁴ Detta könsbundna mönster avspeglas också bland riksdagspolitiker och bland politiker på lokal nivå.⁵ Kvinnliga politiker kan alltså antas värna mer om naturen och miljön än sina manliga kollegor. Detta borde betyda att fler kvinnliga politiker i politiska organisationer borde vara till miljöns fördel och leda till en mer miljömedveten politik.

Så enkelt är det dock inte. Politikens kön, eller andra sociala bakgrunder, har länge ansetts sakna betydelse för vilken politik som bedrivs, eftersom det politiska systemet bygger på partipolitik och åsiktsrepresentation. Parti och åsikter har ansetts vara avgörande för vilken politik som förespråkas. På senare tid har synen på detta förändras en aning, teorier om social representation och om närvarans politik har ifrågasatt och problematiserat den tidigare forskningen.⁶ Enligt teorin om närvarans politik har den politiska representantens sociala bakgrund viss betydelse för vilken politik som bedrivs, framförallt i frågor där en tydlig partilinje saknas. Kvinnor och män antas ha olika sociala bakgrunder som leder till att de har olika intresseområden. Kvinnliga politiker anses vara bättre representanter för kvinnliga väljares intresseområden än manliga politiker. Allt detta är dock generaliseringar och alla kvinnor anses inte ha exakt samma intressen och alla män är inte dåliga representanter för kvinnliga väljare.⁷ Men det finns alltså belägg för att ett politiskt system inte enbart bör vara uppbyggt kring åsiktsrepresentation utan att en viss social representation också kan vara av

---

¹ Se exempelvis Sofroniadou, S. "Kvinnor bättre på miljötänk", i *Aftonbladet*, 2 maj 2008 samt Hernbäck, E. "Kvinnor handlar mer miljövänligt än män" i *Dagens Nyheter*, 2 december 2007.

² Dietz, T. Kalof, L. & Stern, P. (2002)

³ Zelezny, L. Chua, P. & Aldrich, C. (2000)

⁴ Se exempelvis Oskarson, M. & Wängnerud, L. (1996) s. 64f, 71f

⁵ Oskarson, M. & Wängnerud, L. (1996) s 122, 126, samt Gustavsson, A. (2008) s. 103ff

⁶ Se exempelvis Phillips, A. (2000) och Oskarson, M. & Wängnerud, L. (1996)

⁷ Phillips, A. (2000) exempelvis s. 84f

vikt för det att alla medborgares skilda intressen tas till vara. Alltså, social bakgrund, och däribland kön, kan vara av betydelse för vilken politik som förs.

Kön kan alltså ha betydelse för vilken politik som bedrivs, framförallt i frågor där det saknas en tydlig partilinje och där kvinnor och män har olika erfarenheter och olika intressen. Miljö kan, med stöd av tidigare forskning, anses vara ett sådant politiskt område. Men hur ser det då ut i den drivna politiken, är det så att miljön gynnas av en hög kvinnorepresentation? Denna uppsats skall genom kvantitativa undersökningar försöka komma lite närmare svaret på frågan om kvinnorepresentationens betydelse för miljöpolitiken.

Disposition

Denna undersökning redovisas i linje med vad som är traditionellt brukligt inom uppsatsskrivande. Först introduceras undersökningens ämne och inriktning mycket kortfattat. I nästa avsnitt presenteras de teorier som undersökningens hypoteser vilar på och kortfattat redogörs för tidigare forskning inom de aktuella forskningsområdena. Denna studie bygger dels på teorier kring kvinnorepresentation och dels på forskning kring kopplingen mellan kvinnan och miljö. I detta teoriavsnitt förkommer också en kort redogörelse av den kommunala miljöpolitiken. Efter detta specificeras, med hjälp av teorier och tidigare forskning, det övergripande problem som presenterades i inledningen till undersökningens konkreta syfte och aktuella frågeställningar formuleras. Därpå följer ett så kallat metodavsnitt som redovisar hur undersökningen skall genomföras. Bland annat definieras de variabler som kommer att användas och det förväntade förhållandet dem emellan presenteras, samt hur variablerna kommer att operationaliseras. Denna undersökning är av det kvantitativa slaget och bygger på statistisk analys, vilket presenteras närmare i metodavsnittet. Följande avsnitt redovisar undersökningens resultat, indelat i en bivariat och en multivariat analys. Sista kapitlet redogör för vilka slutsatser som går att dra av undersökningens frågeställningar. Vidare följer en bredare diskussion kring undersökningens resultat och slutsatser samt det metodologiska genomförandet. Sist finns referenslista och Appendix.

Teori och tidigare forskning

Uppsatsen vilar på två vetenskapliga grundantaganden. Dels utgår denna studie ifrån forskning som menar att det inte enbart är politikernas åsikter som har betydelse för vilken politik som drivs utan att även social bakgrund kan vara av vikt. I denna undersökning behandlas enbart betydelsen av kön även om andra sociala bakgrunder anses spela in, som exempelvis etnicitet och social klass. Vidare utgår studien ifrån teorier kring att kvinnor och män har olika förhållningssätt till miljö och till naturen. Både teoretisk och empirisk forskning, feministisk och icke feministisk, tar upp exempel på hur kvinnan är mer miljömedveten än mannen och är mer benägen att aktivt arbeta för en bättre miljö. I detta avsnitt skall jag ganska kortfattat redogöra för dessa två forskningsområden, vilka båda fungerar som avstamp för uppsatsens huvudsakliga syfte. En kort redogörelse av lokal miljöpolitik förekommer också, för att lyfta fram ytterligare eventuella betydande faktorer för det kommunala miljöarbetet.

Först följer en kort redogörelse för forskningsdiskussionen kring åsiktsrepresentation kontra social representation, med fokus på kön. Sedan redogör jag för delar av det aktuella forskningsläget om kvinnorepresentation, både på nationell och på lokal nivå.

Social bakgrund och teorin om närvarons politik

I mitten av nittiotalet presenterade Anne Phillips en statsvetenskaplig teori, *närvarons politik*, som problematiserar representativ demokrati och dess demokratiska krav om politisk jämställdhet. Den traditionella forskningen framhåller åsikter som den främsta betydelsen för vilken politik som drivs och betonar vikten av ett jämställt deltagande. Phillips menar att tidigare forskning fokuserat alltför mycket på just deltagande, vilket inneburit problem för den representativa demokratin. Enligt Phillips borde vikten av en jämlik representation/fördelning, i beslutsfattande organen prioriteras högre. För en politisk jämlikhet krävs, enligt Phillips, inte enbart ett jämlikt *deltagande* utan även ett jämställt *närvarande* i beslutsfattande organ och en lika rätt att fungera som representant.⁸ Vikten av detta har sin grund i att olika sociala grupper har olika intressen och saknas en rättvis fördelning av förtroendeposter, det vill säga att fördelningen inte återspeglar den sociala sammansättning som finns i samhället i stort, kommer inte heller den förda politiken att vara rättvis för alla grupper.⁹ Phillips förespråkar alltså ett representativt system där de sociala bakgrunder som finns bland medborgarna i samhället även skall förekomma bland förtroendevalda i beslutsfattande organ. Detta eftersom en människas sociala bakgrund kan påverka dess handlande och i de fall tydliga partipolitiska riktlinjer saknas kommer politiker att handla efter egenintresse. Saknas en social spridning i dessa beslutsfattande organ kommer vissa intressen att bli försummade.¹⁰

Phillips argumentation kring ökad kvinnorepresentation vilar på Helga Hernes (1987) tre grundläggande typer av argument för ett jämlikt deltagande; rättvise-, resurs- och

---

⁸ Phillips, A. (2000) s. 45-50

⁹ Ibid. s. 170

¹⁰ Ibid. s. 84f

intresseargumentet. Med rättviseargumentet menar Hernes att alla grupper i samhället skall ha rätt att delta i det beslutsfattande som berör dem. Detta argument handlar inte om att besluten skulle bli ”bättre” eller att kvaliteten bland beslutsfattarna skulle bli högre utan enbart om reell rättvisa.¹¹ Förespråkare för åsiktsrepresentation håller ofta med om att det finns flera argument som talar för att kvinnor skall få mer plats i styrande organ, och det är just rättviseargumentet som anses väga tyngst. För att det politiska systemet skall vara legitimt är det viktigt att dess sammansättning uppfattas som rättvist.¹² Även Phillips framhåller rättviseargumentet som det mest övertygande. Tillskillnad från vissa övriga forskare som menar att det innebär mer problem med att skapa en rättvis social representation än vad det ger fördelar,¹³ argumenterar hon för att införa någon form av kvotering. Phillips menar att ”*en skevare fördelning är ett tecken på avsiktig och strukturell diskriminering*” och att det inte finns något hållbart argument som försvarar den nuvarande könsordningen.¹⁴ Hela Phillips bok präglas till viss del av hennes feministiska angreppssätt och i den här diskussionen är den extra tydlig, och fastän hon tar upp motargument till sina påståenden anser hon att den könsmissiga fördelningen är onaturlig och orättvis.

Även andra forskare menar att social bakgrund kan ha viss betydelse, framförallt för att stärka legitimiteten, men att få en jämlik representation är allt för komplicerat för att vara faktiskt genomförbart. Det finns också argument för att det inte alls behövs någon form av social representation i beslutsfattande organ eftersom det svenska systemet bygger på åsiktsrepresentation och att representanternas kön därmed är oväsentligt.¹⁵ Av detta följer att det alltså anses saknas en åsiktsskillnad som beror av kön, eller påverkar kön på olika sätt. Den feministiska teorin menar att kvinnor kan ha särskilda intressen på grund av deras specifika position i samhället och på grund av deras gemensamma erfarenheter, exempelvis har de ofta sämre betalda jobb, jobb inom vården etc. Dessa könsbundna intressen bör sedan kunna kopplas till könsbundna åsikter.¹⁶ Hernes (1987) intresseargument behandlar detta och menar att det finns tydligt skilda intressen mellan män och kvinnor.¹⁷ Phillips menar att politikerns egenintresse kommer att ha en avgörande roll när det saknas en tydlig partilinje eftersom det inte råder något ”allmänintresse” att ta hänsyn till.¹⁸ Och att politikerns kön i det här fallet alltså kan ha betydelse för hur hon eller han handlar. Phillips uppmärksammar dock att det inte finns några garantier för att en jämlik fördelning kommer att resultera i en rättvis politik, det är inte det självklart att alla inom en viss grupp har samma intressen. Men Phillips ser ändå det som nödvändigt med en förändring av strukturen i de valda församlingarna eftersom en jämlik fördelning av olika grupper kommer att öka sannolikheten för en mer rättvis politik.¹⁹

---

¹¹ Hernes, H. (1987) s. 22

¹² Larsson, T. (1993) s. 119

¹³ Ibid. s. 120f

¹⁴ Phillips, A. (2000) s. 74-103, framförallt s. 80-83

¹⁵ Larsson, T. (1993) s. 120f

¹⁶ Phillips, A. (2000) s. 84f

¹⁷ Hernes, H. (1987) s. 23

¹⁸ Phillips, A. (2000) s. 84f

¹⁹ Ibid. s. 102, 170

Ytterligare argument som talar för en mer jämlik fördelning är att kvinnor har ett annat förhållningssätt till politik och därmed kommer att förbättra den politiska kvaliteten. Att kvinnliga politiker kommer att introducera en annan typ av moral och värden.²⁰ Hernes (1987) resursargument talar för just detta. Genom att utesluta gruppen kvinnor försvinner en viktig politisk resurs eftersom kvinnor besitter andra värden och har andra erfarenheter än vad män har. Argumentet grundar sig på att manliga beslutsfattare lätt kan förbise vilka konsekvenser ett beslut kan få för kvinnor, eller för minoritetsgrupper. Genom ett ökat kvinnligt deltagande kommer alltså kvaliteten på den förda politiken att förbättras.²¹ Larsson (1999), som är en av de forskare som förespråkar åsiktsrepresentation framför social representation, ställer sig kritisk till resonemanget om att kvinnor skulle besitta andra värden och menar att de kvinnor han hittills sett i ledande positioner inte avvikit särskilt mycket från männens beteende. Han menar att detta kan bero på att de fått ändra sitt beteende för att få plats på den mansdominerade arenan. ”För konsekvensens skull” poängterar han att även män borde kunna bli mer ”kvinnliga” i sitt beteende och tankesätt och därmed kunna representera kvinnor, vilket leder till att det ändå kan anses vara onödigt att föra in fler kvinnor i styrande positioner.²² Även fast Larsson börjar sitt resonemang med en viss feministisk syn, att kvinnor får anpassa sig till männens normer för att få plats och att manligt och kvinnligt beteende inte nödvändigtvis är könsbundet, är det tydligt att han rent teoretiskt inte anser att det är viktigt med fler kvinnor i beslutsfattande positioner.

Lena Wängnerud (1999) lyfter fram flera svagheter med Phillips resonemang, bland annat problem med ansvarsutkrävande och fördelning av platser till parlamentet. Wängnerud framhåller att Phillips inte anser att åsiktspolitiken spelat ut sin roll utan att den bör kompletteras med social representation, det bör finnas lite av dem båda för att nå bästa resultat.²³ Trots de svagheter som finns i Phillips resonemang känns de i allra högsta grad rimliga och det är om inte annat intressant att vidare undersöka könets betydelse för förd politik. Säkert är även jag påverkad av min feministiska grundsyn, men jag har mycket svårt att tro på att det rent teoretiskt inte behövs några kvinnor alls i beslutsfattande positioner,²⁴ eller för den delen representanter från andra sociala grupper som i dag är underrepresenterade. Jag kommer i denna studie att stödja mig på Phillips teori om närvarons politik. För att stärka teorin om den sociala bakgrundens betydelse kommer jag nedan att redogöra för viss empirisk forskning som lyfter fram just detta.

Närvarons teori i praktiken

Wängnerud (1999) testar Phillips teorier empiriskt genom att undersöka könstillhörighetens betydelse för svenska riksdagsledamöternas olika intresseområden och utmanar därmed den traditionella statsvetenskapliga forskningen som tidigare fokuserat på partier. Tillsammans med Oskarson kan Wängnerud (1995) visa tydliga resultat för att det finns ”en manlig och en

---

²⁰ Phillips, A. (2000) s. 80

²¹ Hernes, H. (1987) s. 23

²² Larsson, T. (1993) s. 119

²³ Wängnerud, L. (1999) s. 18f, samt Phillips, A. (2000) s. 96f

²⁴ Larsson, T. (1993) s. 121

kvinnlig sida” inom politiken, att det finns könsspecifika intressen och åsikter.²⁵ Det könsmonster som finns hos väljarna vad gäller prioritering av olika politiska intressen och åsikter går igen hos de folkvalda riksdagsledamöterna. Vilket ger stöd för en ökad kvinnorepresentation, enligt Oskarson och Wängnerud.²⁶ Störst skillnad mellan könen uppkommer i sakområden, exempelvis är skillnaden mellan hur politikerna rankat jämställdhet som intresseområde nästan hundra procent mellan män och kvinnor. Betydelsen av kön innebär dock inte att samtliga kvinnor, eller samtliga män, alltid har samma intresseområden eller att deras intressen alltid skiljer. Inte heller att partitillhörighet helt saknar betydelse. Wängnerud menar att det handlar om att ge ”könstillhörigheten dess rätta betydelse”, inte hävda att könet betyder allt eller ingenting, utan att finna en balans.²⁷

Detta horisontella könsmonster återspeglas även bland politiker på lokal nivå. Bland annat visar Gun Hedlunds avhandling (1996), om lokalpolitiska kvinnors villkor och agerande i Örebro kommun, att det i början 80-talet fanns indikatorer på att vissa politiska områden i högre grad intresserade kvinnor än män. Hedlund tolkar detta som en följd av att dessa områden var nära kopplade till kvinnornas yrkesmässiga kompetens, och anser inte att könsuppdelningen är ett resultat varken av ”*genussystemets segregering*” eller ”*strategiska val från kvinnornas sida*”.²⁸ Även om Hedlunds resonemang inte fullt följer Phillips, som snarare menar att det är genussystemets segregering som är den bakomliggande orsaken till att kvinnor och män har olika erfarenheter från bland annat olika yrkesområden, styrker hon till viss del teorin om närvarons politik genom att påvisa olika intresseområden. Även Gustavsson (2008) styrker att teorin om närvarons politik och ger betydelsen av social bakgrund empiriskt stöd också på lokal nivå. I hennes undersökning syns en direkt signifikant effekt av kön vid 11 utav de 16 undersökta attitydfrågorna, även vid kontroll för blocktillhörighet.²⁹ Det finns en tydlig horisontell fördelning där kvinnor tenderar att inrikta sig mer mot traditionellt mjuka frågor och män mot traditionellt hårda. Gustavsson konstaterar att ”*kön har alltså åtminstone betydelse för vilka sakpolitiska attityder som finns representerade*”.³⁰

Enligt tidigare forskning går det alltså att urskilja två olika sidor inom politiken där kön till viss del är avgörande både på nationell och lokal nivå. Även om det är svårt att avgöra hur stor effekten av kön verkligen är finns det anledning att anta att det ändå har en viss betydelse huruvida den politiska beslutsfattaren är man eller kvinna

Konsekvenser av kvinnorepresentation

Trots indikatorer på att kvinnliga och manliga politiker har olika intresseområden säger detta egentligen inte särskilt mycket om vilken politik som sedan får mest utrymme, det vill säga vilka *konsekvenser* en ökad kvinnorepresentation verkligen leder till. Hedlund (1996) hänvisar

---

²⁵ Wängnerud, L. (1999) s. 174, samt Oskarson, M. & Wängnerud, L. (1996) s. 140

²⁶ Oskarson, M. & Wängnerud, L. (1996) s. 141

²⁷ Wängnerud, L. (1999) s. 174f, samt Oskarson, M. & Wängnerud, L. (1996) s. 140f

²⁸ Hedlund, G. (1996) s. 292

²⁹ Gustavsson, A. (2008) s. 117, 188. Se även liknande resultat i Bengtsson, M. (2003) s. 34-42.

³⁰ Gustavsson, A. (2008) s. 117, 188

till forskning som menar att för att kvinnliga politiker ”*skall fungera som självständiga aktörer*” bör de utgöra minst 40 procent av gruppen och att kvinnliga politiker i Skandinavien nu uppnått denna ”*mininivå, den kritiska massa, som möjliggör kritiska handlingar*”.³¹ Rosabeth Moss Kanter är en av dem som forskat mycket kring hur stor en minoritetsgrupp behöver vara för att den skall få reell makt. Kanter (1993) menar att om en grupp är i en så kallad ”liten majoritet” (utgör höst 15 procent av den totala gruppen) finns stor risk att individerna i denna minoritetsgrupp behandlas stereotyp och att de sällan tillåts vara delaktiga att fatta viktiga beslut. När sedan antalet i minoritetsgruppen ökar, till vad Kanter kallar en ”stor majoritet” (ungefär en procentuellfördelning av 65:35), ökar också inflytandet för de enskilda individerna i minoritetsgruppen och möjligheten att påverka ”kulturen” i den totala gruppen.³² Enligt Kanter (1993) bör alltså en grupp utgöra minst 35 procent för att den skall ha möjlighet att utöva inflytande i politiska forum. I svenska kommuner har kvinnorepresentationen i kommunfullmäktige varit en så kallad ”stor majoritet” sedan 80-talet och därmed borde kvinnliga politiker ha möjlighet att påverka den politiska agendan.³³

Annan forskning visar dock att ökat antal kvinnliga representanter inte självklart leder till ett ökat kvinnligt inflytande. Wängnerud (1999) diskuterar kring om kön har störst betydelse innan förslaget kommit till omröstning. Hon menar att det är svårt att avgöra om det verkligen skett en förändring av den politiska agendan, som gett kvinnors intressen större utrymme, i och med en ökad kvinnorepresentation. Det kan istället vara så att den manliga och kvinnliga sidan av politiken skall ses som en arbetsfördelning, där kvinnorna tagit över arbetsuppgifter från männen men att ingenting i grunden förändrats.³⁴ Gustavsson (2008) visar att det finns en skillnad mellan kvinnliga och manliga lokalpolitikernas inflytande och handlingsutrymme. Både manliga och kvinnliga politiker uppfattar det som att kvinnor tagit mer makt i anspråk på mäns bekostnad men att männen ändå behållit den största makten. Det finns även en uppfattning om att en högre kvinnorepresentation medfört vissa effekter även om det inte lett till några direkta förändringar av politiken i stort.³⁵ De flesta lokalpolitiker är fritidspolitiker vilket innebär att de sköter sina politiska uppdrag på ledig tid. Kvinnor upplever i högre utsträckning än män att de har svårt att hinna med sina förtroendeuppdrag och att uppgifter i hemmet och från yrkeslivet medför vissa svårigheter för dem att närvara vid politiska möten. Trots detta har kvinnor och män en lika stor närvaro vid sammanträden. Både manliga och kvinnliga lokalpolitiker upplever det som att männen har en högre grad av politisk aktivitet på alla politiska arenor inom den lokala politiken (kommunfullmäktige, kommunstyrelse och nämnder).³⁶ Manliga politiker är också de som initierar flest frågor och yttrar sig mest. Båda könen upplever det som att gruppen män har det största politiska inflytandet och Gustavsson drar slutsatsen att kvinnor och män har olika förutsättningar vad det gäller att närvara och agera på den politiska arenan.³⁷ Enligt Hedlund (1996) finns tendenser som visar på att det i

---

³¹ Hedlund, G. (1996) s. 13

³² Kanter, R. (1993) s. 206ff, 230f

³³ Bengtsson, M. (2003) s. 26

³⁴ Wängnerud, L. (1999) s. 176

³⁵ Gustavsson, A. (2008) s. 183

³⁶ Ibid. s. 206f

³⁷ Ibid. s. 208

Örebro kommun förekom ett manligt tolkningsföreträde, samt att det utövades vissa härskartekniker mot de kvinnliga medarbetarna. Hedlund betraktar Örebro som en kvinnovänlig kommun och anser att resultat bör gälla även vid kommuner med liknande eller lägre kvinnorepresentation.³⁸ Man kan tycka att detta mönster från det tidiga 80-talet borde ha utvecklats och att det i Gustavssons undersökning, drygt 20 år senare, skilja mindre mellan manliga och kvinnliga politikernas möjlighet till makt, så verkar dock inte vara fallet. Även om kvinnorna fått mer utrymme visar Gustavsson att ett lika stort närvarande och lika möjligheter inte nödvändigtvis leder till ett lika stort politiskt inflytande och lika förutsättningar.

Det finns ändå forskningsresultat som visar att en ökad kvinnorepresentation leder till att kvinnors intressen prioriteras i högre utsträckning. Bland annat kan Wängnerud (1999) visa att det över tid skett en förändring mot mer ”kvinnovänlig” driven politik, allt eftersom fler kvinnor tagit plats i beslutande organ. Hon menar att kvinnors intresse för politik i allmänhet har ökat i och med att fler kvinnor kommit in i politiken, vilket till viss del förändrat den politiska agendan. Oskarson (1996) menar att det har skett en förskjutning av tyngdpunkter på den politiska agendan i och med den ökande andelen kvinnliga politiker.³⁹

Återigen följer samma mönster på lokal nivå. I Gustavssons undersökning (2008) framgår att det bland lokalpolitiker anses att den ökade kvinnorepresentationen påverkat de politiska arbetsförhållandena till att vara mindre formella samt att jämställdhetsfrågor och ”mjuka” frågor fått större utrymme på den politiska agendan. En majoritet av undersökta kvinnliga politiker i Gustavssons studie anser även att det som följd av en ökad kvinnorepresentation förekommer fler konflikter mellan manliga och kvinnliga politiker. De anser även, i högre utsträckning än sina manliga kollegor, att kvinnors politiska närvaro gjort faktisk skillnad. Kvinnor anser också i högre utsträckning än män att det horisontella könsmonster som syns mellan olika politiska områden kommer av könsmaktsrelaterade förhållanden. Manliga politiker menar istället att mönstret kommer av individuella val eller biologiska könsskillnader.⁴⁰

Resonemangen ovan ligger till grund för min fortsatta undersökning. Med stöd av tidigare forskning antar jag att kvinnliga lokalpolitiker, till viss del, har förändrat den politiska agendan i svenska kommuner i och med att de tagit större plats i beslutsfattande positioner. Även om det fortfarande inte råder en jämlik maktfördelning mellan kvinnliga och manliga politiker tyder tidigare forskning på att en högre kvinnorepresentation leder till att kvinnliga intressen får större politiskt utrymme.⁴¹ Det finns dock andra faktorer än just sittande politiker

---

³⁸ Hedlund, G. (1996) s. 295, 300

³⁹ Wängnerud, L. (1999) s. 177ff, se även Oskarson, M. & Wängnerud, L. (1996)

⁴⁰ Gustavsson, A. (2008) s. 214

⁴¹ Teorier om att kvinnor som grupp kan ha gemensamma intressen, om det finns särskilda kvinnointressen, är inte alldeles självklart. Framförallt feministisk forskning har diskuterat mycket kring detta. Tyvärr finns inte utrymme att ytterligare diskutera detta i denna undersökning. Gustavsson (2008) definierar kvinnointressen utifrån tidigare forskare och menar att kvinnor som grupp kan ha ett objektiva intresse av en politik som syftar till att förändra den rådande situationen med mäns överordning i samhället. (s. 131) Se även Wängnerud, L. (1999) och Phillips, A. (2000).

och parti som påverkar vilken politik som drivs och huruvida kommuner lyckas med sitt miljöarbete. I nästa avsnitt följer en kort redogörelse för vad som ytterligare kan vara betydande för svenska kommuners miljöpolitik. I avsnittet därpå följer en argumentation kring varför just miljö kan anses vara ett område som prioriteras högre av kvinnliga än av manliga politiker, även om miljö traditionellt sett inte anses vara ett kvinnointresse, och varför just kvinnorepresentation kan tänkas ha betydelse för miljöpolitiken.

Lokal politik

Det är svårt att diskutera politiska beslut och kommunalt miljöarbete utan att lyfta fram det faktum att det inte enbart är politikerna som är avgörande för vilken politik som bedrivs. Inom statsvetenskapen talas det mycket om implementeringsproblematiken som en osäkerhet för huruvida de politiska beslut som fattats verkligen implementeras och blir verkligt gällande. Detta är ett stort forskningsområde och här finns tyvärr enbart utrymme för att mycket kort redogöra för några utav de teorier som finns kring implementering. I kapitlet om implementering i boken *Politik som organisation* (2005) skriver Anders Sannerstedt att ”implementeringsproblemet innebär att politiska beslut inte genomförs på det sätt som beslutsfattarna avsett”. Ett område inom implementeringsforskningen är ambitionen att förklara hur det kommer sig att vissa politiska beslut inte blir faktiskt gällande. Generellt krävs att både beslutsfattare och tillämpare uppfyller vissa krav för en lyckad implementering. För beslutsfattaren gäller bland annat att se till att den direkta styrningen är klar och tydlig, att indirekt styrning är utformad på ett sådant sätt att det är möjligt att implementera dem, att det finns möjlighet att följa upp implementeringen och ha kontroll över externa aktörer som kan påverka implementeringsprocessen.⁴² Lundquist (1987) menar att det finns tre mycket tydliga krav på tillämparen för en lyckad implementering; tillämparen skall förstå beslutet, kunna genomföra beslutet och vilja genomföra beslutet.⁴³ Detta betyder att det inte bara ligger på politikernas ansvar att de beslut de fattar blir verkligt gällande, det är mycket viktigt med ett gott samarbete mellan beslutsfattare och tillämpare.

Även enskilda tjänstemän som jobbar mycket nära politiker kan ha möjlighet att påverka vilka beslut som drivs eller prioriteras. Många beslut lämnar även utrymme för tolkning. Phillips (2000) tar upp andra institutioners betydelse för den förda politiken. Hon menar att det troligtvis också i dessa behöver vara en jämlik fördelning av olika sociala bakgrunder för att det skall ske en rättvis prioritering som speglar samhället.⁴⁴ Hur svenska kommuner lyckas med att implementera de beslut som fattas på nationell och internationell nivå och vilka faktorer som verkar ha betydelse för en lyckad miljöpolitik behandlas kort i nästkommande avsnitt. Däremot kommer denna studie inte att närmare undersöka implementeringen eller vad som mer kan påverka det kommunala miljöarbetet. Detta är viktiga faktorer att ta upp eftersom de mycket väl kan vara av betydelse för den lokala miljöpolitiken, men fokus för denna undersökning är att studera betydelsen av social representation.

---

⁴² Sannerstedt, A. (2005) s. 28f

⁴³ Lundquist, L. (1987) s. 43

⁴⁴ Phillips, A. (2000) s. 210ff

Svenska kommuners miljöarbete

Den största delen av forskningen kring kommuners miljöarbete berör deras arbete med de nationella miljömål som riksdagen antagit. Syftet med dessa 16 miljökvalitetsmål är att skapa en hållbar ekologisk utveckling, även för kommande generationer. För att nå målen krävs ett omfattande samarbete på alla nivåer i samhället, och kommuner har en viktig roll. Lokalt har kommunerna det samlade ansvarat för miljömålsarbetet, de har viktiga uppgifter i och med sin myndighetsutövning, sitt ansvar för samhällsplanering och genom åtgärder inom den egna verksamheten.⁴⁵ Vilket också motiverar att denna undersökning närmare granskar just hur den kommunala miljöpolitiken påverkas av kvinnorepresentation. Enligt en rapport från SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) är de flesta kommunalpolitiker positivt inställda till att staten upprättat nationella mål, det anses vara bra att staten tydligt visar vad den vill med det nationella miljöarbetet. Många kommuner har också tagit fram egna lokala miljömål och de flesta anser att det kommunala arbetet går i linje med de nationella målen och kommit högre upp på den politiska agendan. Dock har inte miljöfrågorna högsta prioritet och de nationella målen ses inte som direkt styrande, det lokala självstyret anses i många fall vara viktigare.⁴⁶

Det finns en viss obalans mellan kommunernas förutsättningar för att lyckas med miljömålsarbetet. En mycket viktig faktor tycks vara hur kommunen lagt upp det interna arbetet. Att integrera miljöfrågorna i alla typer av förvaltningar, inte enbart behandla dem inom en specifik miljöförvaltning, tycks vara en viktig faktor enligt Naturvårdsverket. Likaså att nyttja ett brett kontaktnät med lokala intresseorganisationer och lokala eldsjälur, för att skapa en givande och kunskapsbred diskussion. Det är även viktigt med en bred definition av miljömålsarbetet och att ha en god uppföljning, exempelvis med miljökvalitetsmål och indikatorer. Även den lokala kontexten är avgörande för kommunens miljöarbete, huruvida kommunen befinner sig i en tillväxtstark eller en ekonomisk problemtyngd region. Befolkningsstorleken är betydande för kommunens resurser, vilket i sin tur är av betydelse för miljöarbetet.⁴⁷ Större kommuner har även möjlighet att styra miljöpåverkande verksamheter inom det egna området.⁴⁸

Ytterligare ett viktigt område för kommunalt miljöarbete är hanteringen av klimatfrågan. Naturskyddsföreningen har sedan 2005 arbetet med att följa upp kommuners klimatarbete. Den senaste rapporten, från 2007, visar att kommunernas klimatarbete ökat under de senaste åren och kommunerna är ofta mer offensiva i sina klimatsatsningar än den nationella nivån. Trots att Naturskyddsföreningen i det stora hela anser att svenska kommuner gör ett bra klimatarbete pekar de ändå på en hel del svagheter i det lokala arbetet. Även om många kommuner upprättat något de kallar för klimatmål är det är få kommuner som har upprättat mål som, enligt Naturskyddsföreningen, är långsiktigt hållbara. En tredjedel av kommunernas klimatmål anses vara alltför vaga och för svåra att följa upp för att ge något faktiskt resultat.

---

⁴⁵ Mer om de nationella miljömålen på Miljömålportalens hemsida: <http://www.miljomal.nu>. Bland annat finns information om delmål, en vidare beskrivning av ansvarsfördelning samt uppföljning och utvärdering av enskilda mål.

⁴⁶ Sveriges Kommuner och Landsting (2007) *Nationella mål, en lokal utmaning*.

⁴⁷ Bretzer, Y. Forsberg, B. & Bartholdsson, K. (2006)

⁴⁸ Naturvårdsverket (2006) *Kommunernas miljöarbete*

Många kommuner har sektorövergripande klimatmål men de flesta saknar någon form av bred handlingsplan för detta, vilket enligt Naturskyddsföreningen är anmärkningsvärt. Vidare anser Naturskyddsföreningen att kommunerna bör förbättra arbetet med ett mer hållbart transportsystem och vad det gäller en mer klimatanpassad offentlig upphandling. Vad gäller energianvändning har kommunerna gjort större och mer framgångsrika satsningar och de arbetar bland annat med energieffektivisering i sina egna lokaler.⁴⁹

För att lyckas bättre med sina miljöåtgärder finns en efterfrågan från kommunerna om mer resurser från staten.⁵⁰ Resursbrist anses vara en utav de vanligare orsakerna till en misslyckad implementering,⁵¹ och det har visat sig att större städer, med större ekonomiska möjligheter, har ett mer framträdande miljöarbete än mindre samhällen, främst framför glesbygdskommuner.⁵² Även om det finns undantag tyder detta på att det kan vara ganska kostsamt för en kommun med intensiva miljöåtgärder. Man kan också tänka sig att det kommunala budgetarbetet kretsar mycket kring områden som länge varit aktuella. Nu när staten förväntar sig att kommunerna skall göra ekonomiska satsningar på andra håll än de mer traditionella frågorna, krävs en omarbetning av hur de kommunala resurserna skall fördelas. Vilket kan vara lättare för kommuner med större ekonomiska resurser.

Efter denna korta genomgång av svensk lokalpolitik, är det dags att angripa den andra av denna undersökningens grundläggande antaganden; nämligen argumentationen kring varför miljö kan anses vara ett särskilt kvinnligt intresse.

Kvinnan och miljön

Som teoretisk utgångspunkt för detta avsnitt ligger *ekofeminismen*, en teori kring könets betydelse för synen på miljö. Kortfattat kan ekofeminismens grundteori sammanfattas som att män och kvinnor har olika förhållningssätt till naturen och till miljön där kvinnor, av olika anledningar, anses ha ett starkare band till naturen. Jag skall nedan kortfattat redogöra för den diskussion som råder inom och runt ekofeminismen. Sedan skall jag förstärka slutsatsen av resonemanget genom att hänvisa till annan empirisk forskning som visar på att kvinnor kan ha starkare miljömedvetna attityder än män.

Ekofeminism

Tolkningar vad som innefattas inom begreppet ekofeminism är många och begreppet rymmer flera olika grenar. Det finns flera teorier som lutar sig på olika feministiska perspektiv och som speglar skilda förståelser för naturen och ser olika lösningar på miljöproblem. Ekofeminism är bara en av alla de skolor som bygger på både feminism och ekologism.⁵³ Karen Warren (1996) menar att det finns minst åtta olika sambandsförklaringar mellan

---

⁴⁹ Naturskyddsföreningen (2007). *Klimatindex för kommuner 2007*

⁵⁰ Se exempelvis Naturvårdsverket (2006) och Sveriges Kommuner och Landsting (2007)

⁵¹ Sannerstedt, A. (2005) s. 35f

⁵² Naturskyddsföreningen (2007)

⁵³ Se exempelvis introducerande kapitel i Rocheleau, D. et. al. (1996)

feminismen och ekologiska rörelser, allt från historiska, konceptuella och epistemologiska till etiska och politiska.⁵⁴ Jag kommer här att mycket kortfattat redogöra för de ideologiska grundstenar som bygger upp ekofeminismen, utan att på något sätt göra anspråk på att närmare beskriva teorin och dess olika delar.

I boken *Gender and Environment* ger Susan Buckingham-Hatfield (2006) sin sammanfattande tolkning av ekofeminismen, vilket får fungera som utgångspunkt i detta avsnitt. De mest generella dragen inom ekofeminismen är, enligt Buckingham-Hatfield, att kvinnan anses, av olika anledningar, vara en bättre förespråkare för naturen än vad mannen är. Det finns en patriarkalisk ordning i samhället som är orsaken till mäns dominans över kvinnor och till lika samhällets dominans över naturen. Det är de delade erfarenheterna av att vara dominerad förenar kvinnan och naturen, vilket även andra grenar av den feministiskt ekologiska forskningen ställer sig bakom.⁵⁵ För att komma till rätta med dessa samhälleliga och miljörelaterade problem anses det behövas en blandning av feminism och ekologism som tar hänsyn till båda dessa intressen.⁵⁶

Forskning visar, se bland annat Mies och Shiva (1993) samt Agarwal (1997), att kvinnor är den grupp som drabbas hårdast av miljöförstöringar och resursbrist. Mest drabbade är kvinnor med knappa ekonomiska resurser i utvecklingsländer. Mycket på grund av deras vardagliga behov av naturens resurser genom sitt ansvar för hushållsarbetet, men också på grund av att de saknar eget kapital och saknar förmåga tillgodose sina behov på ekonomisk väg när andra alternativ försvinner. Det är dessa kvinnor som är mest engagerade, kreativa och oroad vad gäller miljövard. Trots detta finns det ett allmänt uteslutande av kvinnor i de organ som beslutar i dessa frågor, vilket kan få flera allvarliga konsekvenser för jämställdheten och för ett effektivt och hållbart resursanvändande. I vissa områden har kvinnor gått samman i informella grupper för att arbeta för resursbevarande.⁵⁷ Ofta är det dessa gräsrotsrörelser, med både män och kvinnor, som utmanar den kapitalistiska och patriarkaliska samhällsordningen. Även om dessa rörelser inte direkt säger sig ansluta till den ekofeministiska linjen har de, enligt Mies och Shiva, samma grundläggande förhållningssätt till överexploateringen av miljön med ett destruktivt teknikanvändande och till den växande kapitalismen och söker därför samma typ av nya samhälle som ekofeminismen gör. Denna utopi om en ny samhällsform är gemensamt för mycket av den feministiska ekologiska forskningen, men hur detta samhälle skall nås är dock ganska otydligt i de ekofeministiska teorierna.⁵⁸ Att det är en svag länk, eller ett långt steg, mellan politiskt agerande och den ekofeministiska teorin kan anses vara en svaghet med ekofeminismen.

Buckingham-Hatfield (2006) beskriver två ytterligheter inom ekofeminismen, kulturell- och social ekofeminism. Den stora skiljelinjen dessa emellan är vad som anses vara orsaken till skillnaden mellan män och kvinnors relation till naturen. Den kulturella ekofeminismen anser

---

⁵⁴ Warren, K. (1996). s. x - xvii

⁵⁵ Buckingham-Hatfield, S. (2006) s. 34f, se även exempelvis Warren, K. (1996) s. x - xvii

⁵⁶ Buckingham-Hatfield, S. (2006) s. 33f

⁵⁷ Agarwal, B. (1997)

⁵⁸ Warren, K. (1996) s. 15, 224 och Mies, M. & Shiva, V. (1993) s. 297-322

att det speciella band som finns mellan kvinnan och naturen främst kommer av kvinnors biologiska egenskaper/processer, som exempelvis förmågan att föda barn och menstruation. Kvinnan har genom sin biologiska roll utvecklat en "ethic of care" som är bör tas i beaktning för att kunna leva i harmoni med naturen. Den kulturella ekofeminismen lyfter fram "kvinnliga värden" så som moderskapet och det feminina, som inte längre bör uteslutas från den publika arenan utan istället tas om hand och nyttjas.⁵⁹ Den sociala ekofeminismen förnekar däremot att det är skillnaden mellan mäns och kvinnors kroppar som gör att kvinnor står närmare naturen, utan att det istället är den sociala roll kvinnan blivit tilldelad som är avgörande. Det är de delade erfarenheterna, mellan kvinnan och naturen, av att alltid ha stått under och vara dominerad utav mannen som förenar dem och som gör att kvinnan har förmåga att känna med naturen på ett annat sätt än vad mannen kan. Kvinnans närhet till naturen är socialt konstruerad.⁶⁰ Trots olikheterna hos grenarna inom ekofeminismen har de alltså ändå en gemensam bas – de menar att kvinnor har en större förståelse miljö än vad män har. Det är främst detta resonemang som är av intresse för den här undersökningen. Även om jag personligen tycker det vore spännande att mer detaljerat studera de olika argumenten inom ekofeminismen får jag här nöja mig med en mycket kortfattad sammanfattning. Det kan dock vara av intresse för denna undersökning att kort belysa några motargument till den ekofeministiska forskningen.

Kritik mot ekofeminismen

Idéerna inom ekofeminismen kritiseras framförallt ifrån feminismen, men även av ekologiska ideologier. Feminismen har länge kämpat mot idén om att kvinnan skulle vara underordnad mannen på grund av sin förmåga att föda barn. Att kulturella ekofeminister lägger betoning vid just detta, går emot mycket av den feministiska forskningen. De pekar på vikten av att kvinnliga värden tas i beaktning och används inom exempelvis arbete i hemmet och barnomsorg.⁶¹ Att säga att mannen och kvinnan har olika biologiska värden kan, enligt hur jag tolkar det, ligga i konflikt med den feministiska grundsynen att likställa mannen och kvinnan, att se bortom könet. Om individer tilldelas olika roller i samhället på grund av sitt kön, oavsett om rollen är socialt eller biologiskt konstruerad, finns en risk att den ena gruppen blir överordnad den andra. Man skiljer mellan könen och håller isär dem genom att ge dem olika värden, isärhållandet är en av byggstenarna i könsmaktordningen. Även om den kulturella ekofeminismen menar att de kvinnliga värdena borde vara likställda de manliga värdena är inte detta den syn som generellt gäller i samhället. Detta kan enkelt exemplifieras genom att se på den ekonomiska ojämlikheten som finns inom klassiskt kvinnliga respektive klassiskt manliga yrkesområden.

Ytterligare kritik som Buckingham-Hatfield (2006) lyfter fram gentemot ekofeminismen är att det finns en oro över att det kommer att bli kvinnornas ansvar att "städa upp" i naturen eftersom omsorgsvärdena lyfts fram så starkt.⁶² Som jag förstår den kulturella ekofeminismen

---

⁵⁹ Buckingham-Hatfield, S. (2006) s. 35f

⁶⁰ Ibid. s. 36f

⁶¹ Ibid. s. 38

⁶² Ibid. s. 39

finns det strikt kvinnliga och strikt manliga värden som gör det omöjligt för mannen att känna samma närhet med naturen som kvinnan gör. Alltså är det, enligt kulturell ekofeminism, inte konstigt att det manligt dominerande samhället överexploaterar miljön. Det kan finnas en risk för att det blir samma ansvarsfördelning som i hemmet, mannen äter middagen/nyttjar naturresurser och kvinnan diskar efter honom. Kanske borde man med kulturellt ekofeministiska glasögon kunna se ”klassiskt manliga värden” som kan vara förenbara med naturen. *Beskyddande* skulle kunna vara ett sådant exempel, och då skulle även mannen ha en naturlig del i bevarandet av naturen. Den sociala ekofeminismen pekar på att det är de delade erfarenheterna som gör att kvinnan, gentemot mannen, står närmare naturen och att denna närhet därmed är socialt konstruerad. Av detta följer att om denna närhet är skapad av samhället kan den även förändras av samhället och därmed borde det kunna konstrueras en länk/närhet även mellan mannen och naturen.

Dessa argument till trots konstaterar slutligen Buckingham-Hatfield att kvinnor och män upplever miljöproblem på olika sätt. Hon menar att anledningarna till detta är att kvinnor är mer sårbara för miljöproblem på grund av deras biologiska konstruktion, kvinnor förbinds med vissa roller i samhället som gör att de drabbas av miljöproblemen mer akut än män samt att samhällets ekonomiska ojämlikhet mellan män och kvinnor gör kvinnor mer exponerbara för problemen.⁶³ Jag är beredd att hålla med henne till viss del. Att kvinnor och män föds med olika biologiska värden är för mig mycket otroligt. Däremot tror jag att det finns en social konstruktion i samhället som skiljer mellan könen och som skapar ett ökat omsorgsvärde hos många kvinnor. Vilket i sin tur kan leda till att kvinnor i högre uträkning än kan känna ”omsorg” för miljön. Förutom den ekofeministiska forskningen finns andra empiriska studier som visar på ett samband mellan kvinnan och miljön, delar av denna forskning redovisas i kommande avsnitt.

Kvinnans miljömedvetenhet

Inom socialpsykologin har man studerat kopplingen mellan miljömedvetenhet och kön genom att undersöka värdeprioriteringar. Dessa studier visar att kvinnor i högre uträkning än män besitter värden som kan förknippas med miljömedvetenhet. Exempelvis visar en undersökning bland vita män och kvinnor i USA en signifikant skillnad mellan könen där kvinnor värderade de värden som ryms inom det övergripande värdet *altruism* högre än män. Altruism är det värde som närmast förknippas med miljömedvetenhet och studiens forskare drar slutsatsen att kvinnor besitter vissa värden som gör att de kan anses vara mer miljömedvetna än män.⁶⁴ (Jämför gärna med Larssons resonemang (1993) där han är kritisk till att kvinnor innehar andra värden än män.⁶⁵) Utav de studier som gjorts om förhållandet mellan kön och miljömedvetenhet mellan åren 1988 och 1998 visade majoriteten av dem att kvinnor har en högre generell miljömedvetenhet och i högre uträkning ett miljöförebyggande beteende än män. Kvinnor har som tradition en mer omhändertagande roll än mannen, kvinnor tenderar att värdera andras behov högre och har ett mer hjälpsamt beteende än vad mannen har. Vilket i

---

⁶³ Buckingham-Hatfield, S. (2006) s. 121

⁶⁴ Dietz, T. Kalof, L. & Stern, P. (2002)

⁶⁵ Larsson, T. (1993) s. 119

sin tur leder vidare till att de även värnar om miljön. Undersökningar visar att flickor är betydligt mer miljömedvetna än pojkar i samma ålder och att de hyser starkare miljöattityder. Detta tyder på att skillnaden i miljöomsorg inte kan anses uppkomma i vuxen ålder och att det inte är ett resultat av moderskapet. Av detta kan man dra slutsatsen att det är det sociala könet och inte det biologiska som är förklaringen till könsskillnaden i attityder kring miljön.⁶⁶

En stor skillnad mellan män och kvinnors miljöengagemang är att de har olika utgångspunkter och olika inriktningar när resursknapphet uppstår. Män är oftast mer aktiva i olika miljörelaterade aktiviteter, medan kvinnor verkar mer aktivt för miljön i den nära omgivningen (ex. sopsortering).⁶⁷ Kvinnor tenderar att lägga mer fokus vid bränsle och matresurser medan män främst intresserar sig för att bevara resurser som kan omvandlas till ekonomiska tillgångar.⁶⁸ Detta gäller antagligen framförallt kvinnor ifrån mer fattiga förhållanden än vad just denna undersökning bygger på, men argumentet är så vanligt förekommande inom denna forskningsgren att det bör nämnas. Det finns även indikatorer för att kvinnor är mer miljömedvetna än män även vid kontroll för geografisk position (land).⁶⁹ Det anses vara svårare för kvinnor att omsätta sin oro för miljön till faktiskt handlande, just på grund av att de är kvinnor och måste förbi vissa sociala och politiska hinder. Män har mer tillgång till ekonomiska och politiska resurser och har därför lättare att vara aktiva i miljöarbetet. Enligt Agarwal (1997) ger könsfördelningen av arbete, egendom och makt en bättre bild av skillnaden i miljöaktivitet än det biologiska perspektivet ekofeminismen förespråkar.⁷⁰

Miljö som kvinnligt politiskt intresse

Oskarson och Wängnerud (1995) redovisar en kartläggning av hur kvinnliga väljare prioriterar olika politiska områden, mellan åren 1982 och 1994. Bland annat visar forskningen att kvinnor i högre grad än män vill satsa på ett miljövänligt framtida samhälle även om detta skulle innebära en låg eller ingen ekonomisk tillväxt.⁷¹ Vad gäller politiska prioriteringar syns en tendens att kvinnor skattar miljöfrågor, tillsammans med familjepolitik och socialpolitik, högre än män, även om miljöfrågor generellt sett, oberoende av kön, skattades högt under den undersökta perioden.⁷² Även i vissa sakfrågor syns en skillnad mellan män och kvinnors miljösyn. Både vad gäller att behålla kärnkraften och privatbilismen i innerstäderna, vilka är miljörelaterade frågor, är kvinnor mindre positiva än vad män är. Förhållandet gäller även över blockgränserna, även om dess styrka varierar mellan partierna.⁷³ Oskarsons och Wängneruds slutsatser ser ut att stämma även för 2000-talet. De senaste SOM-undersökningarna från Göteborgs universitet visar att kvinnliga väljare, generellt sett, är mer positiva till olika former av miljöåtgärder än manliga väljare.⁷⁴

---

⁶⁶ Zelezny, L. Chua, P. & Aldrich, C. (2000)

⁶⁷ Johnson, C. Bowker, J.M. & Cordell, K. (2004)

⁶⁸ Agrawal, B. (1997)

⁶⁹ Zelezny, L. Chua, P. & Aldrich, C. (2000)

⁷⁰ Agrawal, B. (1997)

⁷¹ Oskarson, M. & Wängnerud, L. (1995) s. 61

⁷² Ibid. s. 64f

⁷³ Ibid. s. 71f, 74

⁷⁴ Se exempelvis Jagers, S. (2005). s. 253-265

Politiker förväntas företräda sina väljare, därför borde det könsbundna mönster vad gäller väljares attityder till miljön avspegla den politik kvinnliga politiker driver. Oskarson och Wängnerud (1995) visar att det bland riksdagspolitiker år 1988 fanns en stor skillnad mellan hur manliga och kvinnliga ledamöter skattade vikten av att representera kvinnors intressen (56 procent av de kvinnliga ledamöterna kontra 9 procent bland de manliga ansåg att kvinnors intressen var ett av de områden som var mycket viktigt att representera).⁷⁵ Undersökningen visar också att kvinnliga politiker är bättre på att representera kvinnliga väljares intressen än vad manliga politiker generellt är.⁷⁶ Dock finns inte riktigt lika tydliga skiljelinjer mellan hur kvinnliga och manliga politiker skattar miljöpolitiska frågor som bland väljarna. Men kvinnliga riksdagspolitiker är liksom sina kvinnliga väljare mindre positiva till att behålla kärnkraften, mer positiva till att stoppa privatbilismen i storstäderna och är mer positiva till att satsa på ett miljövänligt samhälle även om det skulle innebära en låg eller ingen ekonomisk tillväxt.⁷⁷

Även i Gustavssons undersökning (2008) om lokalpolitiker syns en skillnad i hur manliga och kvinnliga politiker ställer sig till olika politiska frågor. Kvinnor är bland annat mindre positiva till att behålla kärnkraften, trots att frågan i sig inte har en uppenbar könskoppling. En tänkbar förklaring, enligt Gustavsson, kan vara att kvinnliga politiker överlag har visat sig vara mer vänsterorienterade, vilket vanligtvis innebär en mer negativ inställning till kärnkraften.⁷⁸ Vid kontroll för blocktillhörighet visar sig denna ha större betydelse än könseffekten, men ändå har kärnkraftsfrågan den tredje största könseffekten utav Gustavssons frågor, efter ”förbud mot pornografi” och ”könskvotera politiska församlingar” (där frågan om pornografi är den enda som har en högre könseffekt än blockeffekt).⁷⁹ I Gustavssons undersökning framgår hur kvinnliga lokalpolitiker i högre grad än sina manliga kollegor sympatiserar med ekologism som ideologi, vilket skulle kunna förklara åsiktsskillnaden i kärnkraftsfrågan⁸⁰ och tyda på en högre grad av miljömedvetenhet hos kvinnliga lokalpolitiker.

Forskning visar alltså att det finns en viss skillnad mellan hur kvinnor och män i allmänhet förhåller sig till miljön och att denna könsskillnad även avspeglas bland politiker. Visserligen finns andra politiska frågor med en betydligt tydligare könsdimension, men det går ändå att urskilja ett liknande mönster även vad gäller miljöfrågor. I nästa avsnitt specificeras uppsatsens syfte och frågeställningar formuleras.

---

⁷⁵ Oskarson, M. & Wängnerud, L. (1995) s. 129

⁷⁶ Ibid. s. 125

⁷⁷ Ibid. s. 122, 126

⁷⁸ Gustavsson, A. (2008) s. 103ff

⁷⁹ Ibid.s. 115

⁸⁰ Ibid.s. 95, 105

Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att undersöka betydelsen av kvinnorepresentation för den förda politiken inom miljöområdet på lokal nivå i Sverige.

Forskning visar att politikernas sociala bakgrund, i det här fallet framförallt kön, har betydelse för vilken politik de prioriterar och intresserar sig för främst. Detta belyser att om olika intresseområden finns jämlikt representerade i politiskt beslutsfattande forum kommer det att bedrivas en politik där alla dessa intressen tas i beaktning, till skillnad från vid en ojämlig representation. Av detta dras slutsatsen att desto större andel kvinnor i beslutsfattande politiska organ desto mer bedrivs en politik som tar hänsyn till kvinnors intressen. Förutom traditionella kvinnointressen visar forskning att kvinnor i högre utsträckning än män värnar om naturen, har ett större miljöintresse och anser att miljöpolitiska sakfrågor bör prioriteras högre. Vad detta kommer av finns skilda förklaringar till, men denna undersökning utgår ifrån att det är den sociala konstruktionen av kön som ger kvinnan en ökad miljömedvetenhet. Av dessa resonemang följer att med fler kvinnliga politiker bör en mer miljöanpassad politik att bedrivas. Detta lägger grunden för den första frågeställningen:

- *Finns det ett samband mellan kvinnorepresentation och kommuners politiska miljöarbete?*

Tidigare forskning visar att det inte är självklart att en hög kvinnorepresentation leder till att kvinnliga intressen prioriteras högre. Det finns tendenser som tyder på att även om antalet kvinnliga representanter ökar ligger ändå det största inflytandet hos de manliga politikerna. Hedlund (1996) talar om Örebro som en ”kvinnovänlig kommun” och menar att det trots detta förekommer ett manligt tolkningsföreträde. Det finns dock anledning att tro att de kommuner som har en tradition av en relativt hög kvinnorepresentation har en större benägenhet att tillvarata kvinnors intressen. Vidare kan man anta att dessa kommuner har haft längre tid på sig att förändra den drivna politiken mot att i högre utsträckning prioritera kvinnliga intressen, och i det här specifika fallet bli mer miljömedveten. Den andra frågeställningen lyder:

- *Bedriver kommuner med en tradition av hög kvinnorepresentation en mer miljömedveten politik än övriga kommuner?*

Förutom politikernas sociala bakgrund finns flera faktorer som kan ha betydelse för vilken politik som bedrivs i kommunen. Bland annat säger teorin om närvarans politik att social representation bör ses som ett komplement till partipolitik och åsiktsrepresentation vilket fortfarande utgör grunden i det svenska representativa politiska systemet. Samtidigt visar annan typ av forskning att exempelvis kommunstorlek kan ha betydelse för kommuners möjligheter att bedriva ett lyckat miljöarbete. Därför bör det eventuella sambandet mellan kvinnorepresentation och kommuners miljömedvetenhet kontrolleras för andra tänkbara förklaringar. Den sista frågeställningen lyder:

- *Hur ser betydelsen av kvinnorepresentation ut för kommunal miljöpolitik vid kontroll för andra tänkbara förklaringsfaktorer?*

Genom att försöka svara på dessa frågor kommer denna undersökning att bidra till den statsvetenskapliga forskningen om kvinnorepresentation och framförallt kan den medverka med ytterligare forskning kring konsekvenserna av kvinnorepresentation, något som i dagsläget kan tyckas vara ganska outforskat. På ett mer generellt plan kan undersökningen även ge mer kunskap om betydelsen av social representation. Vidare hoppas jag kunna bidra till diskussionen kring huruvida kvinnor generellt är mer miljömedveten än män. Visar undersökningen på ett samband mellan kvinnorepresentation och driven miljöpolitiken kan tidigare teorier om kvinnans miljömedvetenhet stärkas, är sambandet dock allt för vagt eller obefintligt utmanar resultatet ekofeminismen och den övriga forskningen kring kvinnors förhållande till miljön.

Metod

Valet av metod är mycket viktigt för undersökningens validitet och reliabilitet, att det resultat som kommer av undersökningen saknar både systematiska och osystematiska fel.⁸¹ Detta avsnitt kommer att koncentreras på undersökningens utförande och på hur frågeställningarna bäst kan besvaras. Innan en utförligare diskussion av hur undersökningen kommer att genomföras är det viktigt att tydliggöra vilka variabler undersökningen bygger på, förhållandet dem sinsemellan och hur de definieras i just denna undersökning.

Variabler och definitioner

I en hypotestestande undersökning, som denna, antas det finnas ett samband mellan två olika faktorer. I det här fallet handlar det om sambandet mellan en kommuns kvinnorepresentation och kommunens miljöpolitiska arbete, vilket således är undersökningens variabler. Eftersom hypotesen säger att andelen kvinnliga politiker påverkar kommunens miljöarbete är således kvinnorepresentation oberoende variabel och kommunens miljöarbete beroende variabel. Undersökningen skall testa om kvinnorepresentation kan förklara det kommunala miljöarbetet.

Nedan följer en definition av dessa variabler och hur de antas förhålla till varandra. Efter detta diskuteras vikten av att även kontrollera för andra tänkbara variabler genom en kort redogörelse för vilka alternativa förklaringsvariabler som kommer att användas i denna undersökning.

Beroende variabel: Miljömedvetenhet

Det jag ämnar undersöka är svenska kommuners politiska miljöarbete, jag är i det här fallet alltså inte intresserad av kommunernas faktiska miljötillstånd. Dagens forskning har vissa svårigheter med att mäta svenska kommuners miljöarbete och därför finns inte heller någon standard för hur detta brukar göras.⁸² Internationellt används begreppet *environmentalism* som på svenska skulle kunna översättas till miljömedvetenhet. Jag utgår från Kay Miltons (1996) definition av *environmentalism* som säger att det inte räcker med att bry sig om och anse att miljö bör skyddas utan att det även krävs någon form av aktivt handlande och ansvarstagande i syfte att skydda miljön.⁸³ I mitt begrepp *miljömedvetenhet* betraktas alltså huruvida kommunen aktivt verkar för miljöns bästa och driver en politik som kan anses vara mer miljövänlig än en annan. Viktigt är även att jag i huvudsak syftar till att undersöka den politik kommunen driver, inte till hur miljömedvetna exempelvis kommunens invånare eller företag är, även om det indirekt kan påverka den drivna politiken.

---

⁸¹ Esaiasson, P. Gilljam, M, Oskarson, H. & Wängnerud, L. (2007). s. 63

⁸² Eklund, L. (2007) s.3ff

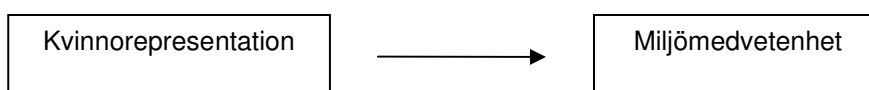
⁸³ Milton, K. (1996) s. 33

Oberoende variabel: Kvinnorepresentation

Undersökningen bygger på hypotesen att kvinnorepresentation antas påverka kommuners miljömedvetenhet. Med kvinnorepresentation avses andelen kvinnor av det totala antalet politiska representanter i en politisk arena. Det bör påpekas att det inte är alldeles självklart hur begreppet *kvinnor* skall definieras. Man talar ofta om skillnaden mellan det biologiska könet och det sociala.⁸⁴ I definitionen av kvinnorepresentation tas det här dock enbart hänsyn till den andel av gruppen som biologiskt sett är kvinnor. Förutom den aktuella kvinnorepresentationen i kommunerna för mandatperioden 2006 – 2010, kommer även kvinnorepresentation över tid att behandlas.

Följande samband kommer att testas:

Figur 1. Hypotetiskt samband mellan kvinnorepresentation och miljömedvetenhet

Kommentar: Figuren visar det hypotetiska förhållandet mellan oberoende och beroende variabel, kommuners kvinnorepresentation antas påverka kommuners miljömedvetenhet.

Kontrollvariabler

För att kunna säkra de resultat som undersökningen ger och för att kunna kontrollera att det inte är någon annan variabel som orsakar ett eventuellt samband kommer jag att använda så kallade kontrollvariabler. Genom statistiska metoder går det även att uppskatta effekterna av dessa kontrollvariabler på den beroende variabeln. Det kan visa sig att någon ytterligare variabel påverkar det ursprungliga hypotetiska sambandet mellan kvinnorepresentation och miljömedvetenhet, att förhållandet mellan oberoende och beroende variabel förändras eller att ett samband mellan dem blir tydligt först vid kontroll för andra variabler. Det är dock viktigt att vara medveten om att hur noga kontrollvariabler än väljs ut finns en risk att missa någon avgörande faktor som skulle kunna påverka resultatet.⁸⁵

Som grund för framtagandet av tänkbara förklaringsvariabler ligger i första hand tidigare forskning om svenska kommuners miljöarbete. Här redovisas enbart kort de variabler som anses vara mest relevanta för denna undersökning, mer utförlig information om tidigare forskning om kommunalt miljöarbete finns att läsa i avsnittet *Lokal politik*. Flera rapporter pekar på att kommunens resurser, vilket ofta kopplas samman med *kommunens storlek*, är en viktig faktor vad gäller dess förmåga att satsa på miljöfrågor. Även vilken *kommungrupp* kommunen tillhör, enligt SKL's kommungruppindelning, har visat sig ha betydelse. I

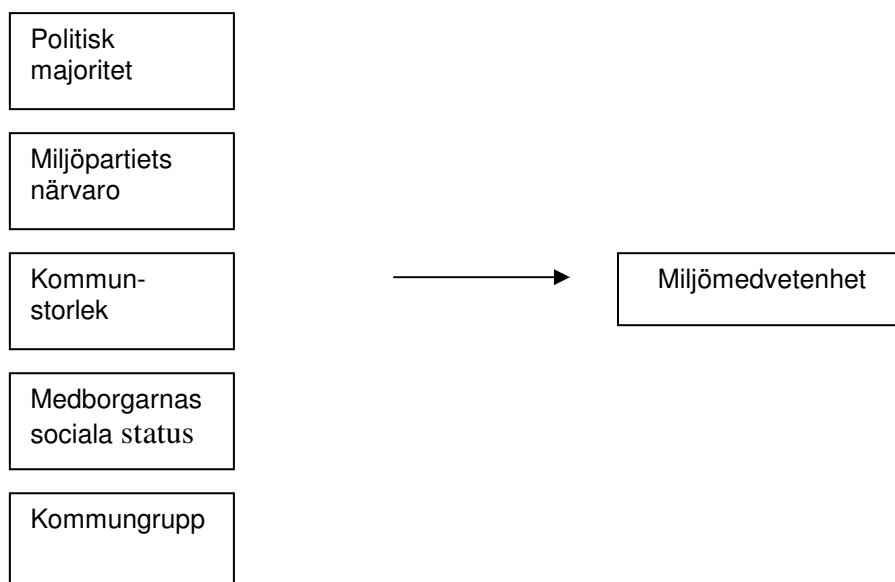
⁸⁴ Detta resonemang är mycket vanligt i feministisk litteratur, den mest betydelsefulla källan är antagligen Simone de Beauvoir och hennes citat "Man föds inte till kvinna, man blir det" från boken *Det andra könet* (1949).

⁸⁵ Esaiasson, P. et. al. (2007). s. 78f, 109, 430f

statsvetenskaplig forskning talas ofta om *medborgarnas sociala* status som en viktig faktor för vilken politik som bedrivs, eftersom det är efter medborgarnas intressen som politiker skall agera. Trots att ”*partipolitiska överväganden verkar spela en underordnad roll*” vad gäller kommunernas arbete med de nationella miljömålen⁸⁶ är det ändå relevant att kontrollera för *kommunens politiska majoritet*. Det svenska politiska systemet vilar ju trots allt på partipolitik och det borde ha en viss betydelse för den drivna miljöpolitiken vilket partiprogram som får störst genomslag. Dessutom undersöker denna studie effekten av social representation och därför bör det konkurrerande alternativet, åsiktsrepresentation, tas med som en alternativ förklaringsvariabel. Likaså kan *Miljöpartiets närvaro* (eller andra miljöprofilerade partier) ha betydelse för huruvida kommunen satsar på miljöfrågor. Figuren nedan visar det hypotetiska sambandet mellan kontrollvariabler och kommuners miljömedvetenhet.

Figur 2. Hypotetiskt samband mellan kontrollvariabler och miljömedvetenhet

Kommentar: Figuren visar det hypotetiska förhållandet mellan kontrollvariabler och beroende variabel. Politisk majoritet, miljöpartiets närvaro, den sociala statusen hos kommunens medborgare, kommunens storlek samt tillhörande kommungrupp antas vara eventuella eller alternativa förklaringar till svenska kommuners miljömedvetenhet.

Valet av en statistisk forskningsdesign

För att kunna ge så utförliga svar som möjligt på undersökningens frågeställningar är det mycket viktigt att undersökningen blir korrekt genomförd och att det mest lämpliga tillvägagångssättet för att nå trovärdiga resultat används. Beroende på vilken typ av frågeställning undersökningen vilar på kan olika typer av design på undersökningen vara bäst lämpade. Denna uppsats är *teroiprövande*, det vill säga den ämnar försöka kontrollera en given hypotes. Resultatet av en sådan undersökning bör vara möjligt att generalisera, alltså

⁸⁶Sveriges Kommuner och Landsting (2007) s. 6

vara gällande även utanför den aktuella undersökningen. För att kunna göra detta bör de analysenheter som undersökts vara så lika som möjligt förutom på den variabel som ämnar förklara den beroende variabeln, med metodologiska termer talar man om homogena analysenheter och variation i förklaringsfaktorn.⁸⁷ Det handlar om att skapa så kontrollerade jämförelser som möjligt. Genom experiment kan forskaren skapa precis den miljö och de exakta förhållanden som är önskvärda för den aktuella undersökningen, vilket är önskvärt i de flesta fall.⁸⁸ Ofta, och även i denna studie, är dock en experimentiell undersökning mycket svår att genomföra. I det här fallet skulle det exempelvis handla om att utföra experiment i grupper av kommunalpolitiker, vilket skulle vara problematiskt på flera olika sätt. Istället är det lämpligt att med hjälp av olika statistiska verktyg skapa kontrollerade jämförelser av en stor mängd analysenheter. Det handlar om att variera utseendet på den variabel hypotesen antar förklara en viss situation, i det här fallet är det andelen kvinnliga ledamöter i kommunala politiska organ som antas förklara kommunens miljöpolitik. Alltså bör miljöpolitiken i kommuner med få kvinnliga politiska representanter jämföras med kommuner med många kvinnliga politiker, samtidigt som andra tänkbara förutsättningar är lika. Detta görs i denna undersökning alltså genom statistisk metod. Andra typer av jämförande undersökningar skulle kunna vara ett möjligt alternativ, exempelvis Most Similar System design (MSS) eller Most Different System design (MDS). I en MSS-studie väljer man strategiskt ut analysenheter som är så homogena som möjligt på den beroende eller på den oberoende variabeln, beroende på om man arbetar med en klassisk eller bakvänd-MSS, och som analyserar värdet på den andra variabeln. Ett problem med denna typ av undersökning är svårigheten, för att inte säga omöjligheten, att hitta fall som är exakt lika varandra. I en MDS-studie väljer man istället att variera alla tänkbara förklaringsvariabler så mycket som möjligt utom just den variabel ens hypotes säger förklara den beroende variabeln. Oavsett vilken av dessa jämförande studier som användas handlar det om att undersöka ett begränsat antal analysenheter, i det här fallet kommuner, och därmed försvagas möjligheten att dra generella och säkra slutsatser av resultatet.⁸⁹ Genom att använda statistisk design är det möjligt att använda ett stort antal analysenheter, vilket ofta är önskvärt inom forskning för att kunna dra generella slutsatser.

Inom den statistiska analysen finns flera olika mått och beräkningar att använda vilket gör att det går att få ut mycket information om det insamlade materialet. I den här undersökningen används dataprogrammet SPSS för att göra de statistiska beräkningar som behövs, vilket gör att matematiska redovisningar kommer att uteslutas. Däremot, oavsett vilket dataprogram som används, ligger det på forskarens ansvar att tolka de resultat och siffror som analyserna ger, vilket betyder att det ändå är viktigt att vara väl införstådd i hur den statistiska analysen fungerar. I kommande avsnitt redovisas kortfattat de analytiska verktyg som främst kommer att användas i denna undersökning.

---

⁸⁷ Esaiasson, P. et. al. (2007) s. 98-103

⁸⁸ Ibid. s. 102-106

⁸⁹ Ibid. s. 112-118

Sambandsmått och Regressionsanalys

De analysmetoder som främst kommer att användas i denna undersökning är sambandsmått och regressionsanalys. Sambandsmått är fördelaktiga att använda för att avgöra om det finns ett samband mellan två variabler, i det här fallet mellan kvinnorepresentation och miljömedvetenhet. De kan också redogöra för styrkan och riktningen på ett eventuellt samband. Vilket sambandsmått som bör användas avgörs av vilken skalnivå de olika variablerna befinner sig, i det här fallet handlar det om variabler på nominalskala och på intervallskalenivå. Variablerna *andel kvinnor i kommunfullmäktige*, *i kommunstyrelse* och *i ansvarig nämnd* ligger alla på intervallskalenivå vilket betyder att dess variabelvärden går att klassificera, rangordna och att avståndet mellan de olika skalstegen är lika stora. Vad gäller variablerna *kön på ordförande* och *kommuner med tradition av en hög kvinnorepresentation* ligger dessa egentligen på nominalskalenivå, dess värde går enbart att klassificera. Men eftersom dessa variabler är dikotoma (det vill säga har två värden) kan de vid statistiska beräkningar användas som kvantitativa och på intervallskalenivå.⁹⁰ För variabler på intervallskalenivå används vanligen sambandsmättet Pearsons r, som redogör för styrka och riktning på ett linjärt samband mellan två variabler. Måttet kan variera mellan -1 och +1, vilket betyder att desto närmare 1 desto starkare samband (+1 betyder ett fullständigt positivt samband och -1 betyder fullständigt negativt samband) och ett nollvärde innebär ett icke-samband.⁹¹

Genom att använda regressionsanalys kan mer information än enbart sambandets styrka och riktning tas fram, vilket innebär flera fördelar. Genom regression kan exempelvis den oberoende variabelns effekt på den beroende variabeln beräknas, den så kallade regressionskoefficienten, och genom detta kan man förutspå förväntade värden på den beroende variabeln för de olika analysenheterna. En stor fördel med regressionsanalys är att flera oberoende variabler kan testas samtidigt på en beroende variabel. Detta innebär att det i denna undersökning går att kontrollera det eventuella sambandet mellan kvinnorepresentation och miljömedvetenhet för andra tänkbara förklaringsvariabler. Genom regressionsanalys går det även att avgöra variablernas förklaringskraft på den beroende variabeln, andel förklarad varians.⁹² Ytterligare en stor fördel med denna form av analys är att förutom att använda kvantitativa variabler går det att statistiskt undersöka även kvalitativa variabler -genom att göra om dem till så kallade dummie-variabler.⁹³ Detta är till stor fördel då minst två utav de alternativa förklaringsvariabler är kategoriska, *politisk majoritet i fullmäktige* samt *kommungrupp*.

---

⁹⁰ Mer om olika skalnivåer finns i exempelvis Esaiasson, P. et.al. (2007) s. 394-398. Se även Djurfeldt, G. Larsson, R. & Stjärnhagen O. (2003) s. 39-47, s. 68 och s. 164 för möjligheten att använda en dikotom variabel som kvantitativ.

⁹¹ Esaiasson, P. et. al. (2007) s. 414f, 420f

⁹² Ibid. s. 429ff

⁹³ Djurfelt, G, et. al. (2003) s. 343ff

Avgränsningar och urval

Även om undersökningens syfte och frågeställningar bidrar till en viss avgränsning är det viktigt att göra ytterligare avgränsningar för att undersökningen både skall vara praktiskt genomförbar och behålla sin stringens.

En avgränsning är att bestämma exakt *vad* som studien ämnar säga någonting om och vilka analysenheter som kommer att undersökas. Vid en teoriprovande undersökning, som denna, finns en metodologisk regel som säger att det är bättre att pröva många analysenheter än få.⁹⁴ Just denna undersökning studerar svenska kommuners miljöarbete. Populationen är således svenska kommuner. Att det enbart handlar om svenska kommuner, när det hypotetiskt skulle vara möjligt att göra en transnationell undersökning, är på grund av den metodologiska vikten av att studera analysenheter som är så lika varandra som möjligt förutom på den förklarande variabeln. Kanske skulle det vara möjligt att jämföra exempelvis svenska och danska kommuner men med en så stor population måste ett urval göras. Genom att göra ett urval, exempelvis slumpmässigt eller strategiskt, minskar resultatets generaliserbarhet, den externa validiteten, oavsett hur väl urvalet utförts. För att nå en hög extern validitet är det mest önskvärda att göra ett totalurval av populationen.⁹⁵ Både det faktum att det kan skilja mer mellan svenska och danska kommuner än mellan enbart svenska samt att ett urval minskar generaliserbarheten gör att populationen för denna undersökning begränsas till Sveriges 290 kommuner. Eftersom det är möjligt med ett totalurval kommer samtliga av landets kommuner att ingå i undersökningen, det vill säga vara undersökningens analysenheter.

Ytterligare en viktig avgränsning är *tid*. Denna studie rymmer två olika tidsbegränsningar. Dels undersöks den nuvarande mandatperioden, det vill säga åren 2006 till 2010, och dels görs en historisk tillbakablick, från valet 1982 och framåt.

Material

Det empiriska material som denna undersökning bygger på är till största delen resultat av tidigare undersökningar. Naturvårdsverket, SKL och Naturskyddsföreningen är bara några exempel på organisationer som alla bevakar och följer upp det kommunala miljöarbetet. Att använda redan genomförda undersökningar kan både vara positivt och negativt. Negativt i den bemärkelse att jag får förlita mig på att den information jag använder är korrekt framtagen och verkligen mäter det den säger sig mäta, det vill säga har en god validitet. Viktigt är också att reabiliteten, frånvaron av slumpmässiga och osystematiska fel, är god. Min undersökning blir alltså mycket beroende av andra forskares kompetens och noggrannhet. För att komma runt detta problem är det viktigt med ett kritiskt förhållningssätt och att noga välja vilka studier som bör användas. Positiva argumenten för att använda redan utförda undersökningar är att det besparar mycket tidskrävande arbete vilket gör att mer kraft och fokus kan läggas på att tolka och hantera den framtagna datan. Det blir även lättare att jämföra resultatet av denna undersökning med annan forskning eftersom de bygger på samma empiriska material.

---

⁹⁴ Esaiasson, P. et. al. (2007) s. 195

⁹⁵ Ibid. s. 178f

Ytterligare argument är det klassiska ”man ska inte uppfinna hjulet två gånger”. Eftersom det redan gjorts undersökningar som passar variablerna i denna undersökning är det bättre att arbeta kumulativt, än att göra det någon annan redan gjort en gång till.

Det material denna undersökning främst vilar på är den senast genomförda enkät av Naturskyddsföreningen från 2007 om svenska kommuners klimatarbete. Enkäten syftar till att ”*mäta kommunens ansträngningar i klimatarbetet*” och bygger på ett antagande om att ”*ett framgångsrikt klimatarbete gagnas av mål som är politiskt antagna*”. Naturskyddsföreningen har samma ambition som denna undersökning – det vill säga att titta på de politiska ansträngningar som görs från kommunens sida och är inte intresserade av att mäta exempelvis effektiviteten av kommunens miljöpolitik eller vilket faktiskt resultat som dess klimatsatsningar ger.⁹⁶ Naturskyddsföreningens enkät från 2007 har en svarsfrekvens på 72 procent, vilket betyder 205 utav Sveriges 290 kommuner. Svarsfrekvensen varierade länsvis, från 100 procent ner till 50 procent.⁹⁷

Vidare kommer material och statistik från SCB (Statistiska centralbyrån) och SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) att användas. För information om kvinnorepresentation i kommunstyrelse och nämnder besöks respektive kommuns hemsida, i de fall där den sökta informationen inte går att få tag på via internet kommer den att efterfrågas via mail, alternativt telefon, till någon av kommunens anställda.

Operationalisering

För att kunna undersöka betydelsen av kvinnorepresentation för kommuners miljömedvetenhet, med kontroll för tänkbara alternativa förklaringsvariabler, behöver jag operationalisera mina variabler – det vill säga göra dem empiriskt mätbara. Här är det mycket viktigt att de operationella indikatorerna stämmer överens med de teoretiska definitionerna av variablerna för att stärka resultatets validitet, det vill säga att den empiriska undersökningen verkligen mäter det den avsett att mäta genom att undvika systematiska fel.⁹⁸

Kvinnorepresentation

Det som skall undersökas är betydelsen kvinnorepresentationen, med kvinnorepresentation menas fördelningen mellan kvinnor och män i kommunens beslutsfattande politiska organ. Då kommunfullmäktige är kommunens högst beslutande organ och utser kommunens övriga förtroendevalda är det relevant att undersöka könsfördelningen i denna instans. Dock menar bland annat Hedlund (1996) och Bengtsson (2002) att en plats i kommunfullmäktige i sig enbart ger begränsat inflytande. Hedlund framhåller att det är när fullmäktigeposten kombineras med andra förtroendeuppdrag som politikern får verkligt inflytande.⁹⁹ En enkät

---

⁹⁶ Naturskyddsföreningen (2007) s. 6f

⁹⁷ Ibid. s. 9

⁹⁸ Esaiasson, P. et. al. (2007) s. 64

⁹⁹ Hedlund, G. (1996) s. 31 För en mer utförlig diskussion om var den största politiska makten i kommunen finns se Bengtsson, M. (2002) s. 48-50.

från SKL visar att det huvudsakliga ansvaret vad gäller kommuners miljömålsarbete i första hand ligger på kommunstyrelsen och i andra hand på ansvarig nämnd.¹⁰⁰ Det är alltså viktigt att inte begränsa operationaliseringen till enbart en lokalpolitisk arena, exempelvis kommunfullmäktige. För att undersöka om kvinnorepresentation verkligen har betydelse är det viktigt att täcka in flera av de politiska områden som kan påverka den politiska agendan.

Med detta i beaktning kommer följande oberoende variabler att användas;

- andel kvinnor i kommunfullmäktige
- andel kvinnor i kommunstyrelsen
- andel kvinnor i ansvarig nämnd för miljöfrågor
- kön hos ordförande i kommunstyrelsen
- kön hos ordförande i ansvarig nämnd för miljöfrågor

För alla variabler gäller enbart ordinarie ledamöter, ersättare kommer inte att ingå i undersökningen.

Undersökningen ämnar även undersöka huruvida kommuner med tradition av en hög kvinnorepresentation är mer miljömedvetna än övriga kommuner. Hedlund använder i sin avhandling (1996) uttrycket ”*kvinnovänlig kommun*” och menar att bland annat Örebro kommun kan ses som en sådan. Hedlund grundar detta på att det i kommunen, från början av sextioalet fram till åttiotalet, funnits både en horisontell och en vertikal könsfördelning som ligger betydligt över det nationella riksgenomsnittet. Hedlund har gjort en mycket noggrann undersökning av hur könsfördelningen sett ut i kommunen på flera olika politiska arenor.¹⁰¹ I denna undersökning finns inte utrymme att studera alla de områden som Hedlund undersökt, utan ett vidare perspektiv på begreppet kommer att användas. Med *kommun med tradition av en hög kvinnorepresentation* menas i det här fallet en kommun som från valet år 1982 fram till idag har haft en konstant högre genomsnittlig andel kvinnor i kommunfullmäktige än riksgenomsnittet. I operationaliseringen av variabeln *kvinnorepresentation* ryms alltså, förutom den aktuella kvinnorepresentationen bland lokalpolitiker, även kommunens kvinnorepresentation i fullmäktige över tid.

Totalt kommer sex olika typer av operationaliseringar på variabeln kvinnorepresentation att användas och prövas mot variabeln miljömedvetenhet.

Miljömedvetenhet

Som sagts tidigare kommer Naturskyddsföreningens klimatundersökning från 2007 att användas. De frågeområden som enkäten berör är främst; utsläpp, klimatmål och handlingsplan, transporter, energi, anpassning till klimatförändringar, fysisk planering, upphandling, klimatutbildning och samarbete med näringsliv. Utifrån frågorna har Naturskyddsföreningen sedan skapat ett sammanfattande index där kommunerna maximalt

---

¹⁰⁰<http://www.skl.se/artikeldokument.asp?C=2485&A=21143&FileID=194128&NAME=Miljomal%5Fenkat%5Ftabeller0603.pdf>

¹⁰¹ Hedlund, G. (1996) s. 41ff

kan få 76 poäng. Det är detta index som kommer att utgöra operationaliseringen av den beroende variabeln miljömedvetenhet. Anledningen till att det färdiga indexet används är att alla de frågor som finns i Klimatenkäten är relevanta även för denna undersökning. Genom att använda ett index minskar risken för att slumpen påverkar resultatet eftersom desto fler indikatorer/uppgifter som vägs in desto mer tillförlitligt blir måttet på kommunens miljömedvetenhet. Det är även betydligt enklare att arbeta med ett samlat index än flera olika indikatorer.¹⁰² Det är också inte helt okomplicerat att samla in material och information om kommuners miljöarbete. Basen för den svenska miljöforskningen bygger på data från flera olika myndigheter, vilket ofta är kostsamt, ligger under sekretess eller har begränsad åtkomst och användning.¹⁰³ Därför är det lämpligt att använda detta färdiga index, som får anses vara ganska omfattande vad gäller kommuners klimatarbete. Samtidigt ger detta möjligheten att lägga mer kraft på den oberoende variabeln, som i denna teoritestande undersökning är det mest väsentliga.

Även om klimatproblemen ligger högst upp mångas prioriteringslistor just nu och kan anses väl återspegla kommunens miljöarbete är det viktigt att komma ihåg att det finns betydligt fler miljöområden. Miljö är ett mycket brett och komplext begrepp och att enbart operationalisera kommuners miljöarbete till dess klimatarbete kan vara att göra en allt för snäv definition av begreppet. Dock anser jag att Naturskyddsföreningens klimatindex är tillräcklig för att ge en indikation för kommuners miljömedvetenhet. Klimatindexet rymmer flera olika frågor, och även om de i första hand berör kommunens klimatarbete, inkluderar de i vissa fall även andra miljöområden. Bland annat ställs frågor om kommunernas uppföljning av klimatmålen, vilket även inkluderar andra typer av miljöuppföljning (fråga 7). Naturskyddsföreningens klimatenkät finns i sin helhet i Appendix I, även information om hur indexet tagits fram.

Kontrollvariabler

Utifrån tidigare resonemangen i avsnittet *Variabler och Definitioner* kommer följande kontrollvariabler att undersökas:

- *Politisk majoritet i kommunen*
Med detta menas huruvida kommunen politiskt drivs av en vänstermajoritet, en högermajoritet eller om kommunstyrelsen är ett blocköverskridande samarbete, under mandatperioden 2006-2010.

---

¹⁰² Esaiasson, P. et al (2007) sid. 435f

¹⁰³ Eklund, L. (2007) s. 3ff. Rapporten tar upp problemen med svensk miljöforskning och menar att många forskare inom området upplever stora problem med datahanteringen. De menar att det på grund av problem som sekretess, åtkomst, höga kostnader etc. finns en risk att forskningens kvalitet försämras. Eftersom datautbytet är begränsat kan materialinsamlingen därmed bli mycket tidskrävande och komplicerad för den aktuella forskaren. Rapporten efterfrågar en mer samordnad databas med aktuell miljöforskning samt enklare åtkomst av data från myndigheter.

- *Miljöpartiets närvaro*
Med detta avses huruvida Miljöpartiet är representerade i kommunstyrelsen. Andra eventuella miljöprofilerade lokala småpartier tas det ej hänsyn till.
- *Kommunstorlek*
Även om det till viss del tagits hänsyn till kommunens *invånarantal* i och med kommungruppindelningen kommer även detta kontrolleras för självständigt. Här används kommunens invånarantal för år 2007. Kommunens invånarantal kommer också delvis att representera kommunens ekonomiska tillgångar, då det är rimligt att anta att stora kommuner har större ekonomiska resurser än små kommuner, även om detta inte är allmängiltigt.
- *Medborgarnas sociala status*
Detta kommer att operationaliseras genom indikatorerna *medelinkomst bland kommunens invånare* och *andel invånare med eftergymnasial utbildning*, för båda under år 2007.
- *Tillhörande kommungrupp*
Här kommer den kommungruppindelning som SKL skapat att användas, vilket även används i Naturskyddsföreningens resultatredovisning av Klimatenkäten 2007. De grupper som ingår är; *Storstäder, Förortskommuner, Större städer, Pendlingskommuner, Glesbygdskommuner, Varuproducerande kommuner, Övriga kommuner, över 25 000 invånare, Övriga kommuner, 12 500-25 000 invånare, samt Övriga kommuner, mindre än 12 500 invånare.*¹⁰⁴

---

¹⁰⁴ För mer detaljerad information om de olika kommungrupperna se SKL's hemsida:
<http://www.skl.se/artikel.asp?C=3305&A=11248>

Resultat

I detta avsnitt redovisas undersökningen resultat. Först följer en redogörelse för hur kommunerna förhåller sig till de två variablerna, kvinnorepresentation och miljömedvetenhet, för att ge översiktlig bild av analysenheterens fördelning för respektive variabel. Vidare görs en bivariat analys, med hjälp av sambandsmättet Pearsons r , för att undersöka ett eventuellt samband. Därpå följer en multipel regressionsanalys för att noggrannare undersöka och utreda det eventuella sambandsförhållandet. Eftersom variabeln kvinnorepresentation förekommer i sex olika former kommer resultatredovisningens olika stycken att följa denna indelning. Vid kvantitativa undersökningar är det brukligt, och ofta mycket viktigt, att ange den statistiska felmarginalen samt resultatets signifikans. Dock gäller dessa främst när undersökningen görs på ett urval av den totala populationen.¹⁰⁵ I denna studie har det näst intill gjorts ett totalurval och därmed har risken för att slumpen skall ha påverkat resultatet minskat, därför kommer inte signifikansen att vara av avgörande betydelse. Ändå kommer signifikansen (p-värdet) att redovisas i vissa fall, för att förtydliga analysernas resultat.

Kvinnorepresentation

Informationsinsamlingen av kvinnorepresentationen i Sveriges 290 kommuner visar en underrepresentation av kvinnliga politiska representanter. Detta gäller för alla de fem arenor som undersökts för nuvarande mandatperiod; kommunfullmäktige, kommunstyrelse, ansvarig nämnd samt ordförandeposten i styrelse och nämnd.

Det totala medelvärdet för respektive arena visar att kommunfullmäktige generellt har störst andel kvinnor, följt av kommunstyrelsen och sedan ansvarig nämnd (42 procent respektive 36 och 27 procent). Utav landets 290 kommunfullmäktige har 18 kommuner 50 procent eller fler kvinnliga ledamöter. De kommunerna med högst och lägst andel kvinnor i fullmäktige är Ljusnarberg och Östra Göinge (55 procent respektive 23 procent). Bland kommunstyrelserna har Enköping den största representationen (83 procent) och minst andel kvinnor har återigen Östra Göinge som helt saknar kvinnlig representation på denna arena. Samma sak gäller för de nämnder som är ansvariga för kommunernas miljöfrågor, Östra Göinge har även här en nollprocentig kvinnorepresentation. På denna arena finns flera kommuner, 28 stycken, som är helt utan kvinnliga ledamöter i miljöansvarig nämnd. Samtidigt är nämnderna den arena där det finns flest kommuner (27 stycken) med en kvinnorepresentation på 50 procent eller mer. Både Orsa och Nyköping har enbart kvinnliga ledamöter i ansvarig nämnd. Tabellen nedan ger en sammanfattande bild av kvinnorepresentationen i de olika arenorna, medelvärde samt högsta och lägsta andel kvinnor visas.

---

¹⁰⁵ Esaiasson, P. et. al. (2007) s. 208

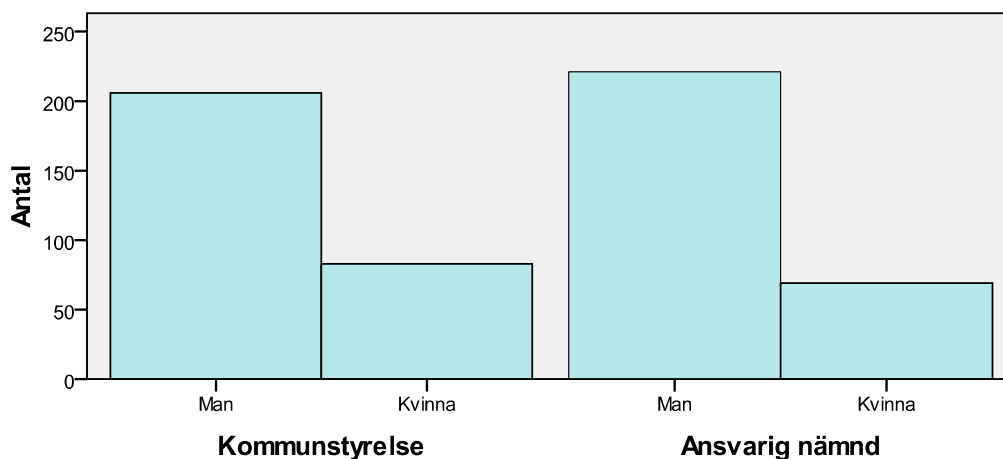
Tabell 1. Kvinnorepresentation i Sveriges kommuner för mandatperioden 2006-2010 (procent)

	Kommunfullmäktige	Kommunstyrelse	Ansvarig nämnd
Medelvärde	42	36	27
Minimum	23	0	0
Maximum	55	83	100

Kommentar: Tabellen visar medelvärdet för Sveriges 290 kommuner vad gäller andel kvinnor i kommunfullmäktige, kommunstyrelse samt den nämnd som är ansvarig för kommunens miljöfrågor. Även den minsta och högsta procentuella andelen kvinnor för respektive arena visas (minimum/maximum). Siffrorna avser mandatperioden 2006-2010 och har hämtas från SCB (kommunfullmäktige) samt aktuell kommuns hemsida (kommunstyrelse och nämnd). I enstaka fall har kommunen direkt kontaktas för information. Procentberäkningen är avrundad till närmsta heltal i redovisningen.

Även vad gäller kön på ordförande i kommunstyrelse och ansvarig nämnd syns en underrepresentation av kvinnor. Av landets 290 kommunstyrelser har 83 kommuner (29 procent) en kvinnlig ordförande. I ansvariga nämnder är de kvinnliga ordförandena något färre, 69 stycken (24 procent). I enstaka fall består kommunstyrelse och i ansvarig nämnd av exakt samma ledamöter, det är i dessa fall kommunstyrelsen som är ansvarig för kommunens miljöfrågor. Figuren nedan visar snedfördelningen mellan könen i de bägge arenorna, manliga ordföranden är klart överrepresenterade.

Figur 3. Könsfördelningen på ordförande i kommunstyrelse och ansvarig nämnd för mandatperioden 2006-2010

Kommentar: Tabellen visar könsfördelningen på ordförandeposten för kommunstyrelse och för den nämnd som är ansvarig för kommunens miljöfrågor, totalt 290 kommuner. Informationen är insamlad via respektive kommuns hemsida och i enstaka fall via direktkontakt med kommunen.

För att vidga variabeln kvinnorepresentation undersöks även detta över tid. Hypotesen säger att kommuner med en tradition utav en hög kvinnorepresentation bör ha en högre miljömedvetenhet än övriga kommuner. Tabellen nedan visar hur riksgenomsnittet över den procentuella andelen kvinnliga politiker i kommunfullmäktige har varierat över tid, från år

valet 1982 till valet 2006, samt hur många kommuner som respektive år ligger över riksgenomsnittet.

Tabell 2. Riksgenomsnitt för andel kvinnor i Sveriges kommunfullmäktige (procent) samt antal kommuner med en kvinnorepresentation i fullmäktige över riksgenomsnittet

Mandatperiod	Riksgenomsnitt	Antal kommuner över riksgenomsnittet
1982-1985	29	150
1985-1988	30	140
1988-1991	33	145
1991-1994	34	138
1994-1998	41	163
1998-2002	41	161
2002-2006	42	154
2006-2010	42	145

Kommentar: Tabellen visar ett procentuellt riksgenomsnitt av kvinnliga kommunfullmäktigeledamöter i svenska kommuner mellan perioden 1982 och 2006. Andelen är avrundad till närmsta heltal. Vidare redovisas även hur många kommuner som varje mandatperiod har en kvinnorepresentation i fullmäktige över riksgenomsnittet. Som grund för beräkningar ligger siffror insamlade från SCB.

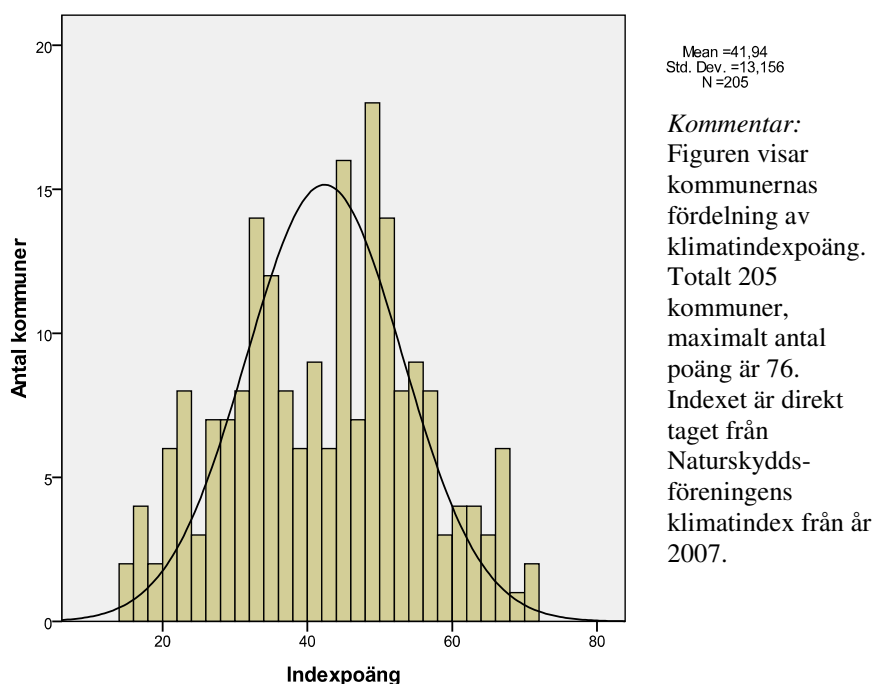
Utav de kommuner som någon gång ligger över riksgenomsnittet är det 33 stycken som konstant befinner sig över riksgenomsnittet. Dessa 33 kommuner kommer alltså här att betraktas som *kommuner med tradition av en hög kvinnorepresentation*. Det är en ganska heterogen grupp kommuner, av blandad storlek och geografisk spridning. Som exempel kan nämnas att både Stockholm och Göteborg finns med i denna grupp. En komplett lista över dessa 33 kommuner finns i Appendix II.

Miljömedvetenhet

Undersökningens beroende variabel, som antas påverkas av kvinnorepresentationen, är *miljömedvetenhet*. För att mäta kommuners miljömedvetenhet används, i enighet med operationaliseringen, Naturskyddsföreningens klimatindex för 2007. Detta index, som beskrivs närmare tidigare i uppsatsen, syftar till att mäta de ansträngningar kommunerna gör i deras klimatarbete. Enkäten berör främst frågor kring utsläpp, klimatmål, energi, upphandling och samarbete med näringsliv och hur kommunerna svarat på dessa frågor har omvandlats till ett sammanfattande index, ett så kallat klimatindex, där maximalt antal poäng är 76.¹⁰⁶ Nedan redovisas en översiktlig bild av kommunernas poängfördelning av klimatindexet.

¹⁰⁶ *Klimatindex för kommuner 2007*. s. 6ff, se även Appendix I för exakt vilka frågor som ingick i Naturskyddsföreningens enkät och hur indexet beräknats.

Figur 4. Indexpoäng från Klimatenkäten för 2007, fördelat över antal kommuner

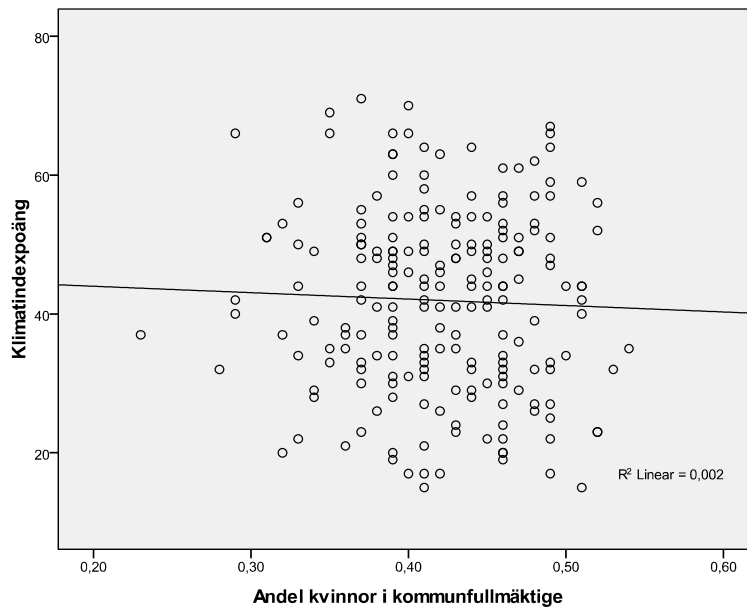

Kommunernas indexpoäng varierar mellan 15 och 71 poäng, bäst är Trollhättans kommun, vilket ger en variationsbredd på 56. Medelvärde för samtliga kommuner är 42. Bland de kommuner som ligger tio-i-topp finns en överrepresentation av större städer, men liksom vad gäller gruppen *kommuner med tradition av en hög kvinnorepresentation* är även toppkommunerna i detta fall en ganska heterogen grupp. Totalt svarade 205 kommuner på Naturskyddsföreningens enkät, vilket också blir det antal kommuner som resterande del av resultatredovisningen behandlar.

Bivariat analys: Kvinnorepresentation och Miljömedvetenhet

För att enkelt få en översiktlig bild över hur förhållandet mellan beroende och oberoende variabel ser ut kan ett spridningsdiagram med fördel användas i de fall där den oberoende variabeln, liksom den beroende, är kvantitativ. För denna undersökning gäller detta förhållandet mellan miljömedvetenhet och *andel kvinnor i kommunfullmäktige, kommunstyrelse* respektive *i ansvarig nämnd*. Diagrammet visar hur den beroende variabeln på y-axeln varierar med hänseende på den oberoende variabeln på x-axeln, i detta fall hur kommunernas klimatindexpoäng varierar med kommunernas kvinnorepresentation. De tre spridningsdiagram som visar förhållandet mellan kvinnorepresentation och miljömedvetenhet, med avseende på olika typer av kvinnorepresentation, ser mycket lika ut. I Appendix III finns alla dessa tre spridningsdiagram redovisade. Nedan visas förhållandet med avseende på andel kvinnor i kommunfullmäktige, för att exemplifiera hur spridningen ser ut.

Figur 5. Förhållande mellan kommuners klimatindexpoäng från 2007 och dess kvinnorepresentation i kommunfullmäktige (2006-2010)

Kommentar: Diagrammet visar förhållandet mellan svenska kommuners indexpoäng från Naturskyddsföreningens klimatenkät från 2007 och dess procentuella andel kvinnliga ledamöter i kommunfullmäktige för perioden 2006-2010. Sambandsmättet Pearsons r är för denna relation $-0,033$. Totalt undersöks 205 kommuner. Information om andel kvinnliga ledamöter kommer från respektive kommuns hemsida, samt i vissa fall via direktkontakt med kommunen. I figuren syns även en regressionslinje.

Vid en första anblick syns en tydlig spridning mellan kommunerna, vilket tyder på att det inte finns något solklart samband mellan de två variablerna. Vid ett samband borde kommunerna fördela sig likt en linje, de med låg indexpoäng borde ha en låg andel kvinnliga ledamöter och så vidare. Den regressionslinje som finns utritad i diagrammet är näst intill horisontell, vilket tyder på ett mycket svagt eller ett obefintligt samband.

För operationaliseringarna kön på *ordförande i kommunstyrelse* samt *i ansvarig nämnd* kan medelvärdeskillnader användas för att snabbt skapa en bild över dess påverkan på kommunens miljömedvetenhet. Inte heller här syns någon direkt skillnad mellan kommuner med kvinnlig respektive manlig ordförande. Kommuner med en kvinnlig ordförande i miljöansvarig nämnd har ett medelvärde på 43,82 klimatindexpoäng jämfört med kommuner med manlig ordförande som har ett medelvärde på 41,23 poäng. Kommuner med en kvinnliga ordförande i ansvarig nämnd har ett medelvärde på 39,66 poäng och kommuner med manlig nämndordförande 42,66 indexpoäng.

För att närmare undersöka sambandet används i denna undersökning sambandsmättet Pearsons r , ett vanligt förekommande mått som redogör för styrka och riktning på ett linjärt

samband mellan två variabler.¹⁰⁷ Som beskrivs i metodavsnittet kan samma sambandsmått användas för alla fem operationaliseringar av kvinnorepresentation som innefattas i den första frågeställningen, trots att de egentligen ligger på olika skalnivåer. Eftersom variablerna kön på ordförande, i styrelse respektive i nämnd, är så kallade dikotomier (det vill säga har två värden) och kan de användas på intervallnivå.¹⁰⁸ Tabellen nedan visar sambandsmått för relationen mellan oberoende variabeln och beroende variabel.

Tabell 4. Samband mellan kommuners kvinnorepresentation och dess klimatindexpoäng från 2007

	Pearsons r
Andel kvinnor i kommunfullmäktige	- 0,039
Andel kvinnor i kommunstyrelse	- 0,033
Andel kvinnor i ansvarig nämnd	- 0,086
Kön på ordförande i kommunstyrelse	0,088
Kön på ordförande i ansvarig nämnd	- 0,095

Kommentar: Tabellen visar sambandsmättet Persons r mellan kommunernas indexpoäng från Naturskyddsföreningens klimatenkät och kvinnorepresentationen i olika kommunala arenor (under mandatperioden 2006-2010). Sambandsmättet kan variera mellan -1 och +1, vilket betyder att ett samband är som starkast nära 1. Samtliga prövade samband saknar signifikans.

Sambandsmättet kan variera mellan +1 och -1, vilket innebär att sambandet är starkast nära 1 och ett nollvärde betyder att det saknas ett linjärt samband mellan de kontrollerade variablerna. I det här fallet hamnar alla värden mycket nära noll, vilket tyder på att ett samband mellan kvinnorepresentation och kommuners klimatindexpoäng saknas. Att sambandsmättet har ett minusvärde betyder vanligtvis att det finns ett negativt samband mellan de två variablerna, alltså att förhållandet är tvärtemot vad hypotesen antagit, men i det här fallet är värdena så låga att det inte går att dra några direkta slutsatser av dem. I fallet där kön hos kommunstyrelsens ordförande används som oberoende variabel syns, till skillnad från övriga fyra prövade fall, ett positivt samband. Dock gäller samma resonemang som för övriga sambandsmått – det är alltför svagt för att det ska gå att dra slutsatser om positivt eller negativt samband. Resultatet tyder istället på att samband helt saknas, vilket förstärks ytterligare av att samtliga undersökta fall saknar signifikans.

Undersökningens andra frågeställning syftar till att undersöka ett eventuellt samband mellan kvinnorepresentation över tid och kommunal miljömedvetenhet. Även vid beräkning av sambandsmått mellan *kommuner med tradition av en hög kvinnorepresentation* och kommunernas klimatindexpoäng saknas samband. Persons r ger ett sambandsmått på 0,064, vilket tyder på ett obefintligt eller mycket svagt samband. Även här saknas signifikans. Resultatet tyder på att en tradition av hög kvinnorepresentation saknar betydelse för kommunens klimatarbete.

¹⁰⁷ Esaiasson, P. et.al. (2007) s. 414

¹⁰⁸ Djurfeldt, G. et.al. (2003) s. 68, 164

Av de beräkningar som gjorts ovan syns ett icke-samband mellan kvinnorepresentation och kommuners miljömedvetenhet. I de sex kombinationer som kontrolleras ligger sambandsmåten mycket nära noll och det går därför inte att utläsa en indikation på samband. Det saknas alltså ett positivt samband mellan de båda variablerna och en hög kvinnorepresentation verkar *inte* leda till en högre miljömedvetenhet hos kommuner. Resultatet är tydligt, vid en bivariat sambandsanalys saknas kommunens kvinnorepresentation betydelse för dess miljömedvetenhet. Detta resultat skall nu ytterligare kontrolleras i en multivariat analys i nästkommande avsnitt.

Multivariat analys: Kontroll för andra variabler

Vid en första anblick, efter en prövning med sambandsmått, verkar det saknas ett samband mellan variablerna kvinnorepresentation och kommunal miljömedvetenhet. Teoretiskt är det dock möjligt att ett samband kan uppkomma vid kontroll för andra variabler. Det kan exempelvis finnas undertryckande eller bakomliggande variabler som skapar detta icke-samband. Ett samband kan ligga dolt bakom andra faktorer. För att undersöka detta används en multipel regressionsanalys. Här kontrolleras originalsambandet, som visade sig vara ett icke-samband, med tidigare framtagna kontrollvariabler eller så kallade alternativa förklaringsvariabler. Vilka variabler som används presenteras mer utförligt i metodavsnittet. Följande fem variabler används som kontrollvariabler; *politisk styrning i kommunen, miljöpartiets närvaro i kommunstyret, kommungrupp samt invånarantal, medelinkomst och utbildningsnivå bland kommuninvånarna*. För att variablerna politiskt styre och kommungrupp skall kunna användas i den multipla regressionen görs de om till så kallade dummie-variabler. Med hjälp av analysen kan effekter av flera olika variablerna på den beroende variabeln tas fram – vilket är högst intressant i det här fallet.

För att kontrollera ursprungshypotesen genom en multipel regression görs sex olika analyser med olika operationaliseringar av den oberoende variabeln (alltså en analys där andel kvinnor i kommunfullmäktige representerar variabeln kvinnorepresentation, en ny analys där andel kvinnor i kommunstyrelse står för kommunens kvinnorepresentation och så vidare). För att kunna avgöra huruvida en variabel påverkar miljömedvetenheten tas det i denna undersökning i första hand hänsyn till regressionskoefficienten, b-värdet, som varje regressionsanalys ger. Regressionskoefficienten kan kort förklaras som den effekt en oberoende variabel har på den beroende variabeln.¹⁰⁹ Här är det viktigt att komma ihåg att styrkan av ett samband, som togs fram i den bivariata analysen, och en variabels effekt på en annan variabel är två skilda saker.¹¹⁰ Dessa värden går därför inte att jämföra rakt av utan en bivariat regression måste först göras, där regressionskoefficienterna för det bivariata förhållandet tas fram. Nedan visas en sammanfattande tabell över b-värden från de bivariata regressionsanalyserna och från de

---

¹⁰⁹ Esaiasson, P. et.al. (2007) s. 431

¹¹⁰ Sambandets styrka visar med hur stor regelbundenhet vissa variabelvärden av den oberoende variabeln uppträder tillsammans/samtidigt som vissa variabelvärden av den beroende variabeln. *Effekten* talar istället om hur mycket den beroende variabeln förändras genom en förändring av den oberoende variabeln. Esaiasson, P. et.al. (2007) s. 425

multipla analyserna. Fullständiga tabeller över de multipla regressionerna finns i Appendix IV.

Tabell 5. Jämförelse mellan effekten av olika former av kvinnorepresentation på kommuners miljömedvetenhet vid bivariat och multipel regression

	b-värde vid bivariat regression	b-värde vid multipel regression
Kommunfullmäktige	-1,101	-0,021
Kommunstyrelse	-0,040	-0,032
Ansvarig nämnd	-0,067	-0,048
Ordförande i kommunstyrelse	2,587	1,321
Ordförande i ansvarig nämnd	- 2,961	- 2,061
Tradition av hög kvinnorepresentation	0,335	1,967

Kommentar: Tabellen visar effekten av olika typer av kvinnorepresentation på kommuners klimatindexpoäng för 2007, vid bivariat och multipel regressionsanalys. Ingen av operationaliseringarna av variabeln kvinnorepresentation visar signifikant effekt. Variabeln *kön på ordförande i ansvarig nämnd* har det p-värde som ligger närmast ett signifikant värde (0,316) vilket ändå anses vara icke-signifikant.

Tabellen visar att det saknas ett samband mellan kvinnorepresentation och miljömedvetenhet även vid kontroll för andra tänkbara förklaringsvariabler. Alla regressionskoefficienter, förutom för kommuner med en tradition av en hög kvinnorepresentation, har minskat, vilket betyder att effekten av de oberoende variablerna blivit ännu mindre i och med den multipla analysen. Vad gäller kommuner med en tradition av en hög kvinnorepresentation ser effekten ut att ha ökat en aning, men eftersom b-värdet är lågt och icke-signifikant, är det svårt att dra några slutsatser av det. Den multipla regressionsanalysen har alltså inte förändrat resultatet av den bivariata analysen. Ingen av de alternativa förklaringsvariablerna störde det hypotetiska sambandet mellan kvinnorepresentation och miljömedvetenhet och var orsak till det tidigare framtagna icke-sambandet. Rent teoretisk kan det finnas ytterligare förklaringsvariabler, som det inte tas hänsyn till i denna undersökning, som stör det kontrollerade sambandet, men detta är knappast troligt. Snarare är resultatet tydligt: även den multipla analysen visar att kvinnorepresentation saknar betydelse för kommuners miljömedvetenhet.

Även om det för denna undersökning inte är relevant att djupare analysera och diskutera de övriga kontrollvariablernas påverkan på den kommunala miljömedvetenheten kan det ändå vara intressant att mycket kort säga något om dem. (Se Appendix IV för mer information.) I samtliga analyser sticker två kontrollvariabler ut och visar tendenser på effekt. Kommuner med ett högt *invånarantal* har i alla sex analysfall en stabil och signifikant effekt. Genom en ökning av kommuners invånarantal med 10 000 invånare förväntas klimatindexpoängen stiga med 0,68. Anmärkningsvärt är att det inte alls syns samma effekt när man tittar på kommungrupper. Eftersom antal invånare verkar vara av betydelse borde även kommungrupperna *storstäder* och *större städer* visa indikation på samband. Så är dock inte

fallet. Däremot går det med lite god vilja att se en negativ effekt för kommungruppen *glesbygdskommun*, dock inte helt signifikant. Den andra variabeln med en indikation på ha effekt för kommuners miljömedvetenhet är huruvida Miljöpartiet finns representerade i kommunstyrelsen. (Genom att MP har plats i kommunstyrelsen stiger indexpoängen med ca. 4 poäng.) Detta samband är dock inte alls lika signifikant som vad gäller invånarantal. Vad gäller kontrollvariablerna *politisk majoritet* och *kommunmedborgarnas sociala status* verkar dessa sakna betydelse för kommunens miljöpolitik.

Slutsatser och diskussion

I detta avsnitt kommer undersökningens slutsatser att redogöras. Vidare följer även en diskussion kring undersökningens resultat, hur detta kan kopplas samman till den forskning som presenterades i början av uppsatsen och hur det kan användas i framtida studier.

Slutsatser

Undersökningens slutsatser presenteras i samband med de frågeställningar som i tillsammans med syftet lade grunden för studiens genomförande. Dessa frågeställningar går till viss del in i varandra, men förblir tydligast var för sig.

- *Finns det ett samband mellan kvinnorepresentation och kommuners politiska miljöarbete?*

Nej, denna undersökning visar att kvinnorepresentation saknar betydelse för svenska kommuners miljöarbete. Att flera lokalpolitiska arenor undersökts tyder på ett starkt icke-samband.

- *Bedriver kommuner med en tradition av hög kvinnorepresentation en mer miljömedveten politik än övriga kommuner?*

Nej, en tradition av hög andel kvinnor i kommunfullmäktige saknar betydelse för kommuners miljömedvetenhet. Av detta följer att det tidigare uppvisade icke-sambandet *inte* beror på att kommunerna under nuvarande mandatperiod inte "hunnit" förändra politiken till att mer följa kvinnors intressen. Avsaknaden av betydelse stärks ytterligare.

- *Hur ser betydelsen av kvinnorepresentation ut för kommunal miljöpolitik vid kontroll för andra tänkbara förklaringsfaktorer?*

Inte heller vid kontroll för andra tänkbara förklaringsvariabler syns ett samband mellan kvinnorepresentation och miljömedvetenhet, vilket förstärkt det stabila icke-sambandet. Dock visar analysen att kommunens invånarantal och Miljöpartiets närvaro i kommunstyrelsen kan ha betydelse för dess miljömedvetenhet, detta bör dock utredas ytterligare för att det skall gå att dra slutsatser kring det. Syftet för denna studie är ju inte att undersöka vad som förklarar kommuners miljömedvetenhet, utan enbart att testa möjligheten att förklara miljömedvetenheten med kvinnorepresentation. Därför analyseras inte resultatet av den multipla regressionsanalysen vidare, utan stannar vid slutsatsen att kvinnorepresentation saknar betydelse för kommunalt politiskt miljöarbete även vid kontroll för andra variabler. Sammanfattningsvis kan det utifrån svaren på de tre frågeställningarna konstateras att kvinnorepresentation i lokala politiskt beslutsfattande organ saknar betydelse för kommuners miljömedvetenhet och dess miljöpolitiska arbete. En kommun med en hög kvinnorepresentation driver inte en mer miljömedveten politik än en kommun med låg kvinnorepresentation.

Diskussion

Miljö har, som nämns redan i inledningen, blivit något av en trend. I och med de rådande klimatförändringarna är miljöpolitik mer aktuellt än någonsin. Därför kan det tyckas vara näst intill självklart att *alla* kommuner satsar på dessa frågor, vilket skulle kunna förklara resultatet i denna undersökning. Däremot visar Naturskyddsföreningens klimatindex att det finns en spridning mellan kommunernas miljöarbete, variationsbredden i indexpoäng var 56 poäng, vilket tyder på att det finns en skillnad i miljömedvetenhet. Denna undersökning visar att kommunens kvinnorepresentation inte kan förklara denna spridning.

Att det saknas samband mellan andel kvinnliga representanter under nuvarande mandatperiod och kommuners miljömedvetenhet är en sak. Klimatindexet är från 2007 och de studerade grupperna av kvinnliga representanter tillsattes år 2006. Det är möjligt att dessa kvinnliga politiker ännu inte har haft tid att påverka politiken. Däremot kan det tyckas vara anmärkningsvärt att en tradition av hög kvinnorepresentation också saknar betydelse. Enligt tidigare forskning *är* kvinnliga politiker mer miljöintresserade än sina manliga kollegor och kommuner med en tradition av hög kvinnorepresentation borde ha haft tid på sig att forma en mer miljövänlig politik och därmed ligga längre fram vad gäller det lokala miljöarbetet. Så verkar dock inte vara fallet och slutsatsen blir ännu tydligare: kvinnorepresentation saknar betydelse för kommuners miljömedvetenhet. Resultatet stärks ytterligare genom den multipla analysen med kontroll för andra tänkbara förklaringsvariabler.

Hur kommer det sig då att kvinnorepresentation saknar betydelse i denna undersökning, trots att teorier och tidigare forskning tyder på motsatsen. Teorin om närvarons politik säger att politikernas sociala bakgrund har betydelse för den förda politiken och Oskarson och Wängnerud (1996) samt Gustavsson (2008) stärker teorin genom sina forskningsresultat. De visar att det finns ett horisontellt könsmonster inom politiska organisationer, där kvinnor och män har olika intresseområden. Ett av dessa områden är miljöpolitik.¹¹¹ Ytterligare forskning påvisar skillnader mellan kvinnors och mäns förhållande till miljön och till naturen, där kvinnor generellt sett är mer benägna att vårda och skydda naturen än vad män är.¹¹² Att resultatet av denna undersökning går emot dessa teorier och tidigare forskning kan enligt min mening bero på olika anledningar.

Det enklaste svaret på frågan om varför ett samband saknas är att kvinnorepresentation helt enkelt inte påverkar den kommunala miljöpolitiken. Kanske är det så att kvinnliga politiker inte är mer miljömedvetna än sina manliga kollegor. Detta resonemang går dock emot tidigare forskning, kanske är det bättre att hänvisa till Phillips (2000) som menar att den sociala bakgrunden främst har betydelse när en tydlig partilinje saknas. Kanske har de lokala politikerna tydliga politiska riktlinjer vad gäller miljöfrågorna, och att social bakgrund därmed saknar betydelse för just miljöpolitiken. Dessa resonemang är kanske att föredra utifrån ett ekologiskt perspektiv, eftersom underrepresentationen av kvinnliga politiker genom

---

¹¹¹ Phillips, A. (2000), Oskarson, M. & Wängnerud, L. (1996) samt Gustavsson (2008)

¹¹² Se både forskning kring ekofeminism, exempelvis Warren, K. (1996) och Buckingham-Hatfield, S. (2006), samt forskning inom socialpsykologin, exempelvis Zelezny, L. Chua, P. & Aldrich, C. (2000).

tiden därmed inte inneburit negativa konsekvenser för miljön. Hade kvinnorepresentation istället varit av betydande skulle detta innebära att statusen i miljön, däribland exempelvis klimatproblematiken, skulle varit betydligt bättre i dagsläget om kvinnor haft större utrymme på den beslutsfattande politiska arenan. Men så är alltså inte fallet enligt detta första förklaringsalternativ där kön helt och hållet verkar sakna betydelse för miljöpolitiken.

Att nöja sig med detta kan dock vara att göra det lite för lätt för sig. Tidigare forskning visar ju trots allt att kvinnliga politiker skattar miljöfrågor högre än manliga förtroendevalda. Forskning visar även att trots ökad kvinnorepresentation upplever fortfarande flera politiker, både män och kvinnor, att det är männen som tar mest utrymme och har störst möjlighet att driva politiska frågor.¹¹³ Även om antalet kvinnor har ökat i politiskt beslutsfattande organ är det inte självklart att kvinnors intressen fått större genomslag. Bland annat menar Wängnerud (1999) att det är svårt att avgöra om det verkligen skett en förskjutning av politiken till att bli mer kvinnovänlig i och med en ökad kvinnorepresentation och Gustavsson (2008) visar i sin forskning att det finns en skillnad mellan manliga och kvinnliga politikernas inflytande och handlingsutrymme på lokal nivå.¹¹⁴ Vidare säger forskning om minoritetsgrupper, vilket inkluderar gruppen kvinnor i politiska organ, att en grupp bör överstiga 30 eller 40 procent för att den skall ha möjlighet att påverka beslut.¹¹⁵ Eftersom medelvärdet av andelen kvinnliga politiker i kommunfullmäktige, kommunstyrelse och ansvarig nämnd varierar mellan 27 och 42 procent finns anledning att tro, med stöd från tidigare forskning, att det i dessa organ finns en för liten andel kvinnliga politiker för att de skall ha betydelse för den förda politiken. Det är möjligt att kvinnliga politiker är mer miljöintresserade och mer beredda att satsa på miljöpolitiska frågor men att deras intresse och engagemang inte ger avtryck i den förda politiken. Det är också möjligt att miljöfrågor, även om det syns en prioriteringsskillnad mellan könen, inte är lika könsbundna som exempelvis jämställdhet och omsorgsfrågor. Kvinnor kanske inte är *så* mycket mer intresserade av miljö att de är beredda att "strida" för frågan på samma sätt som för mer klassiska kvinnofrågor som exempelvis jämställdhetsfrågor.

Ytterligare en förklaring till det resultat som denna undersökning visar är att kvinnorepresentation inte har så stor betydelse för vilken politik som bedrivs som exempelvis Phillips (2000) och Wängnerud (1999) menar. Tidigare forskning visar att kvinnor är mer miljömedvetna än män och att kvinnliga politiska representanter är mer intresserade av miljöfrågor – ändå saknas helt ett samband mellan kvinnorepresentation och lokal miljöpolitik. Att säga att denna undersökning utmanar teorierna om närvarons politik och social representation kan vara att ta i, men dess resultat talar i alla fall inte direkt *för* social representation. Hernes (1987) intresseargument är inte det argument som efter denna studie lyser starkast för social representation. Istället kan det vara viktigare att lyfta fram rättvis- och resursargumentet. Resultatet av denna undersökning tyder på att åsiktsrepresentation kan vara mer avgörande än social representation, för vilken miljöpolitik som bedrivs. Men inte

---

¹¹³ Gustavsson, A. (2008) s. 208

¹¹⁴ Wängnerud, L. (1999) s.176 samt Gustavsson, A. (2008) s. 183

¹¹⁵ Hedlund, G. (1996) s. 13, samt Kanter, R. (1993) s. 206ff, 230f

heller partitillhörighet verkar vara helt avgörande. Det finns tendenser på att Miljöpartiets närvaro i kommunstyrelsen kan ha viss betydelse, men att dessa tendenser är mycket små slår tillbaka lite mot argumenten för åsiktsrepresentation. Regressionsanalysen visar att kommunens invånarantal, vilket även tidigare forskning visat, kan vara av viss betydelse.¹¹⁶ Men att ingen utav de testade kontrollvariablerna visade någon övertygande effekt på kommuners miljömedvetenhet tyder på att det istället är andra faktorer som är mer betydande. Implementering är en mycket viktig faktor vad gäller det kommunala politiska arbetet och kanske är det värt att noggrannare undersöka dess roll för ett framstående kommunalt miljöarbete. Lika så Phillips (2000) resonemang kring vikten av att även andra institutioner, än just de politiska, består av en jämlik heterogen grupp med olika sociala bakgrunder. Samt den eventuella betydelsen av enskilda tjänstemän. Denna undersökning lämnar över till framtida forskning att utreda detta vidare.

Det känns viktigt att även kort diskutera resultatet av informationsinsamlingen om kvinnorepresentation i svenska kommuner, även om detta inte är det egentliga fokuset för undersökningen. Att så många som 28 kommuner inte har en enda kvinnlig ledamot i den nämnd som ansvarar för kommunens miljöfrågor är anmärkningsvärt. Samtidigt visar sig nämnderna vara den arena där flest kommuner har en kvinnlig majoritet. Utan att ha granskat detta noggrannare kan en tänkbar förklaring vara det faktum att nämndernas ansvarsområden varierar kommunerna emellan. Det är ganska vanligt att mindre kommunen har en nämnd som kallas Bygg- och Miljönämnden eller Miljö- och Hälsonämnden, istället för en ”renodlad” miljönämnd. Traditionellt sett finns en skev könsfördelning inom områden som exempelvis bygg och hälsa, vilket kan påverka könssammansättningen i nämnderna. Detta är dock enbart spekulationer och kan inte utredas av denna undersökning. Hade det synts ett samband mellan kvinnorepresentation och kommuners miljömedvetenhet hade det varit av större vikt att utreda detta då det i så fall skulle vara mer lämpligt att kombinera miljö med hälsa, än med samhällsbyggnad, eftersom det i dessa nämnder kan förekomma fler kvinnliga politiker.

Vidare är det viktigt att kritiskt diskutera uppsatsens metodologiska genomförande. Hur variablerna operationaliseras är mycket viktigt för huruvida det går att dra generella slutsatser utifrån undersökningen och för undersökningens validitet. I denna studie har det största operationaliseringsarbetet kretsat kring den oberoende variabeln kvinnorepresentation och den kan anses vara väl genomarbetad.¹¹⁷ Variabeln miljömedvetenhet skulle därför kunna utvecklas mer i en kommande studie. Det är tänkbart att resultatet hade sett annorlunda ut vid en annan operationalisering av det kommunala miljöarbetet. Att enbart välja en indikator som fokuserar på klimatarbete och låta denna symbolisera kommunens hela miljöarbete och miljöengagemang kan ha varit ett felaktigt beslut. Som nämndes i diskussionen kring operationaliseringen är miljö ett mycket vidare koncept än vad som innefattas i klimatbegreppet. Denna variabel kanske också beror mer på nationella regleringar och på den aktuella klimatkussionen än på kommunernas utseende. Kanske hade resultatet sett

---

¹¹⁶ Se exempelvis Bretzer, Y. Forsberg, B. & Bartholdsson, K. (2006)

¹¹⁷ Möjligen skulle man kunna undersöka om en hög kvinnorepresentation på flera arenor samtidigt i kommunen har betydelse för dess miljöarbete.

annorlunda ut om variabeln miljömedvetenhet inkluderat ytterligare faktorer. Att använda Naturskyddsföreningens färdiga klimatindex var dock till stor fördel vad gällde möjligheten att operationalisera variabeln kvinnorepresentation. Att besöka varje kommuns hemsida, 290 stycken, för att samla information var mycket tidskrävande. Det kändes dock viktigt att lägga tid på detta eftersom denna undersökning är teoriprovande och det främst är den oberoende variabeln som skall testas. Att den är väl genomarbetad stärker undersökningens slutsatser.

Eftersom denna studie till en början bygger på ett totalurval av Sveriges kommuner och sedan längre fram i undersökningen på 205 utav 290 kommuner kan studiens resultat anses vara generaliserbart för alla landets kommuner. Vilket ger resultatet en relativt god intern validitet. Huruvida samma resultat skulle visa sig i andra nordiska eller europeiska länder är osäkert, men inte otänkbart. Kanske skulle länder med en tradition av fler kvinnliga politiker på lokal nivå, än Sverige, visa på betydelse av kvinnorepresentation. Sverige kan ändå anses vara ett land med relativt hög politisk kvinnorepresentation¹¹⁸ och liksom Hedlund (1996) drar slutsatsen att resultaten för Örebro kommun bör vara gällande *för liknande kommuner eller kommuner med en lägre kvinnorepresentation* bör de resultat som framkommer i denna undersökning vara gällande för länder med liknande eller lägre kvinnorepresentation än Sverige. Undersökningens resultat bör alltså även vara av relativt god extern validitet.

Slutligen kan det konstateras att fler kvinnliga politiker på beslutsfattande positioner leder inte till en mer miljömedveten politik. Detta kan tyckas vara ett ganska oväntat resultat då mycket tidigare forskning, både kring social representation och kring könsrelaterade miljöattityder, tyder på motsatsen. Om detta skall ses som ett argument emot social representation eller emot kvinnors miljömedvetenhet är svårt att avgöra. Vad som verkligen orsakar undersökningens resultat får framtida forskning utvisa. För att kunna svara på hur det kommer sig att kvinnorepresentation verkar sakna betydelse, trots att tidigare forskning pekar på motsatsen, behövs andra typer av undersökningar som djupare studerar det politiska spelet och förhållandet mellan politiska representanters intressen och deras faktiska agerande. Mer forskning behövs också för att kunna svara på frågan om vad det är som egentligen påverkar kommuners miljöarbete. Denna undersökning visar att kvinnorepresentation saknar betydelse och därmed kan en eventuell förklaringsvariabel strykas från listan.

---

¹¹⁸ Se exempelvis Hausmann, R. Tyson, L. & Zahidi, S. (2008)

Referenslista

- Agarwal, B. (1997) "Environmental action, gender equity and women's participation" i *Development and Change*, vol. 28, issue 1, pp 1-44.
- de Beauvoir, S. (1949) *Det andra könet*. Stockholm: Nordstedts förlag.
- Bengtsson, M. (2003) *Kvinnor och män i lokalpolitiken*. Förvaltningshögskolans rapporter, nr. 03:53
- Bretzer, Y. Forsberg, B. & Bartholdsson, K. (2006) *Lokal översättning av de nationella miljömålen. En processutvärdering i åtta svenska kommuner 2006*. Naturvårdsverket, rapport 5646:
<http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-5646-8.pdf> (2009-05-08)
- Buckingham-Hatfield, S. (2006) *Gender and Environment*. Abingdon: Routledge.
- Dietz, T. Kalof, L. & Stern, P. (2002) "Gender, Values and Environmentalism" in *Social Science Quarterly*" vol. 83, No 1, pp. 353-364.
- Djurfeldt, G. Larsson, R. & Stjärnhagen O. (2003) *Statistisk verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Eklund, L. (2007) "Data för svensk miljöforskning". Institutionen för naturgeografi och ekosystemanalys, Lunds universitet.
- Esaiasson, P. Gilljam, M, Oskarson, H. & Wängnerud, L. (2007) *Metodpraktikan, konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Gustavsson, A. (2008) *Könsmakt och könsbaserade intressen. Om könspolitisk representation i svensk kommunalpolitik*. Göteborg: Göteborgs universitet
- Hausmann, R. Tyson, L.& Zahidi, S. (2008) *The Global Gender Gap Report*. World Economic Forum: <http://www.weforum.org/pdf/gendergap/report2008.pdf> (2009-05-11)
- Hedlund, G. (1996) *Det handlar om prioriteringar. Kvinnors villkor och intressen i lokal politik*. Högskolan i Örebro: Örebro Studies 14.
- Hernbäck, E. "Kvinnor handlar mer miljövänligt än män" i *Dagens Nyheter*, 2 december 2007: <http://www.dn.se/nyheter/sverige/kvinnor-handlar-mer-miljovanligt-an-man-1.501014> (2009-05-24)
- Hernes, H. (1987) *Welfare State and Women Power: Essays in State Feminism*. Oslo: Norwegian University Press.
- Jagers, S. "På jakt efter den ekologiska medborgaren" i Holmberg, S. & Weibull, L. (red.) (2005) *Du stora nya värld. Trettiofyra kapitel om politik, medier och samhälle*. SOM-rapport nr. 39. Göteborgs universitet.

- Johnson, C. Bowker, J.M. & Cordell, K. (2004) "Ethnic Variation in Environmental Belief and Behavior: An Examination of the New Ecological Paradigm in a Social Psychological Context" in *Environment and Behavior*, vol. 36, No. 2, pp. 157-186.
- Kanter, R. (1993) *Men and Women of the Corporation*. New York: Basic Books.
- Larsson, T. (1993) *Det svenska statskicket*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundquist, L. (1987) *Implementation Steering. An Actor-Structure Approach*. Lund: Studentlitteratur.
- Mies, M. & Shiva, V. (1993) *Ecofeminism*. London: Zed Books
- Miljömålsportalens hemsida: <http://www.miljomal.se> (2009-05-08)
- Milton, K. (1996) *Environmentalism and Cultural Theory, exploring the role of anthropology in environmental discourse*. London: Routledge.
- Naturskyddsföreningen. (2007) *Klimatindex för kommuner 2007*.
http://www.naturskyddsforeningen.se/upload/Foreningsdokument/Rapporter/rapport_klimatindex.pdf (2009-05-08)
- Naturvårdsverket (2006) *Kommunernas miljömålsarbete*. Rapport nr. 5653.
<http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-5653-0.pdf> (2009-05-08)
- Oskarson, M. & Wängnerud, L. (1996) *Kvinnor som väljare och valda*. Lund: Studentlitteratur.
- Phillips, A. (2000) *Närvarons politik, den politiska representationen av kön, etnicitet och ras*. Lund: Studentlitteratur.
- Rocheleau, D. Thomas-Slayter, B. & Wangari, E. (1996) *Feminist Political Ecology. Global issues and local experiences*. New York: Routledge.
- Sannerstedt, A. "Implementering – hur politiska beslut genomförs i praktiken" i Rothstein, B. (red) (2005) *Politik som organlistion*. Stockholm: SNS Förlag.
- Sofroniadou, S. "Kvinnor bättre på miljötänk", i *Aftonbladet*, 2 maj 2008:
<http://www.aftonbladet.se/temamiljo/article2387872.ab> (2009-05-24)
- Statistiska centralbyråns hemsida: <http://www.scb.se> (2009-05-08)
- Sveriges Kommuner och Landstings hemsida: <http://www.skl.se> (2009-05-08)
- Sveriges Kommuner och Landsting (2007) *Nationella mål, en lokal utmaning*.
http://brs.skl.se/brsbibl/kata_documents/doc39009_1.pdf (2009-05-08)
- Warren, K. (1996) *Ecological Feminist Philosophies*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.

Wängnerud, L. (1999) *Kvinnorepresentation, makt och möjligheter i Sveriges riksdag*. Lund: Studentlitteratur.

Zelezny, L. Chua, P. & Aldrich, C. (2000) "Elaborating on Gender Differences in Environmentalism" in *Journal of Social Issues*, vol. 56, No. 3, pp. 443-457.

Appendix I.

Naturskyddsföreningens klimatenkät för kommuner 2007

1. Hur stora är utsläppen av växthusgaser från kommunens egna verksamhet?

Ton CO2ekvivalenter   Ton CO2   År   Vet ej

Ditt svar

2. Har kommunen sektorsövergripande klimatmål för att minska utsläppen av växthusgaser?

Ja, politiskt antaget   Nej, men det är på gång   Nej   Vet ej

3. Vilket/vilka område (n) gäller klimatmålet från förra frågan?

för kommunens egen verksamhet   för kommunen som geografisk enhet

4. Hur är klimatmålet/-målen sammanfattningsvis formulerat/-de?

5. Om kommunens klimatmål är formulerat som ett minskningsmål i procent vänligen ange procent som utsläppen ska minska

i procent   från basår   till

Ditt svar

6. Gäller ditt svar på förra frågan

CO2 - koldioxid   CO2e - växthusgaser

7. Hur ofta och på vilket sätt följs kommunens klimatmål upp?

8. Har kommunen någon sektorsövergripande handlingsplan (alternativt del i flera sektorsplaner) som innehåller insatser för att minska utsläppen av växthusgaser?

Ja, politiskt antaget   Nej, men det är på gång   Nej   Vet inte

9. Vilka sektorer omfattas av sådana planer?

Trafik
 Energiförsörjning
 Avfall
 VA
 Skola och utbildning
 Kommunens upphandling/inköp
 Energi i kommunens lokaler
 Energi i kommunägda bostäder
 Kommunens tjänsteresor
 Kommunens persontransporter
 Kommunens övriga transporter
 Miljöbilsyn
 Annan sektor

TRANSPORTER

10. Arbetar kommunen med minskad klimat- och miljöbelastning av den egna personalens resor i tjänsten och kommunens egna transporter på nedanstående områden?

	Nej, inte alls	Ja, i viss mån	Ja, i hög utsträckning	Vet inte
I resepolicy och/eller motespolicy	☐	☐	☐	☐
Bilpooler i stället för egen bil/tjänstebil	☐	☐	☐	☐
Tjänstecyklar	☐	☐	☐	☐
Utbildning i sparsam körning	☐	☐	☐	☐
Ruttplanering för minskad körsträcka i hemtjänst el.dyl.	☐	☐	☐	☐
Uppmuntran till anställda att åka cykel/kollektivt/samåka till arbetet	☐	☐	☐	☐
Video- eller telefonmöten	☐	☐	☐	☐

11. Arbetar kommunen med åtgärder för miljöanpassade resor och transportsystem?

	Nej, inte alls	Ja, i viss mån	Ja, i hög utsträckning	Vet inte
Satsningar för ökad kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐
Alternativa drivmedel inom kollektivtrafiken	☐	☐	☐	☐
Satsningar för ökad gång/cykeltrafik	☐	☐	☐	☐

12. Ange ungefärlig procentandel miljöbilar av totalt antal personbilar som kommunen äger eller leasar

Enligt statlig/vägverkets definition för upphandling

Ditt svar

Procent   Vet ej

13. Följer kommunen upp om alternativa bränslen används i kommunens miljöbilar?

Nej, inte alls   Ja, i viss mån   Ja, i hög utsträckning   Vet inte

14. Ange ungefärlig andel av kommunens bilar som understiger 140 gram CO2/km av totalt antal personbilar som kommunen äger eller leasar?

Ditt svar

Procent   Vet ej

1 p för svar i någon av ton-rutorna.

3 p för "Ja, politiskt antaget"
1 p för "Nej, men det är på gång"
0 p för övriga alternativ.

Fråga 3 poängsattes inte

2 poäng för mätbart mål

5 poäng om målet motsvarar ca 40% minskning av växthusgaser till 2020

Fråga 6 poängsattes inte

2 poäng för uppföljning

5 p för "Ja, politiskt antaget"
2 p för "Nej, men det är på gång"
0 p för övriga alternativ

Fråga 9 poängsattes inte

2 p för "Ja, i hög utsträckning"
1 p för "Ja, i viss mån"
0 p för övriga alternativ. Max 5 p totalt

2 p för "Ja, i hög utsträckning"
1 p för "Ja, i viss mån"
0 p för övriga alternativ. Max 3 p totalt

0%: 0 p   51-75%: 3 p
1-25%: 1 p   76-100%: 4 p
26-50%: 2 p

2 p för "Ja, i hög utsträckning"
1 p för "Ja, i viss mån"
0 p för övriga alternativ.

0%: 0 p   51-75%: 3 p
1-25%: 1 p   76-100%: 4 p
26-50%: 2 p

ENERGI

15. Arbetar kommunen med energieffektivisering och förnybar energi i kommunägda lokaler?

	Nej, inte alls	Ja, i viss mån	Ja, i hög utsträckning	Vet inte
Vid nybyggnad, ombyggnad och större renoveringar	☐	☐	☐	☐
Systematisk energieffektivisering i befintligt bestånd	☐	☐	☐	☐
Kommunen har redan konverterat till förnybar energi i uppvärmningen eller arbetar med detta	☐	☐	☐	☐

2 p för "Ja, i hög utsträckning"
1 p för "Ja, i viss mån"
0 p för övriga alternativ. Max 3 p totalt

16. Arbetar kommunen med energieffektivisering och förnybar energi i kommunägda bostäder?

	Nej, inte alls	Ja, i viss mån	Ja, i hög utsträckning	Vet inte
Vid nybyggnad, ombyggnad och större renoveringar	☐	☐	☐	☐
Systematisk energieffektivisering i befintligt bestånd	☐	☐	☐	☐
Kommunen har redan konverterat till förnybar energi i uppvärmningen eller arbetar med detta	☐	☐	☐	☐

2 p för "Ja, i hög utsträckning"
1 p för "Ja, i viss mån"
0 p för övriga alternativ. Max 3 p totalt

17. Uppskatta hur stor total andel kommunens inköp av värme till kommunalt ägda lokaler år 2006 producerades med förnybara energikällor som t.ex. biomassa, sol, spillvärme.

Naturskyddsföreningen räknar inte torv som förnybar energikälla.

0-25%
 25-50%
 50-75%
 75-100%

0-25%: 1 p   51-75%: 3 p
26-50%: 2 p   76-100%: 4 p

18. Bra Miljöval är en miljömärkning som Naturskyddsföreningen har för bl.a. elleveranser. Hur stor total andel och totalt antal MWh av kommunens inköp av el till kommunalt ägda lokaler år 2006 var Bra Miljöval-märkt?

Mer info om Bra Miljöval finns på www.snf.se/bmv.

Ditt svar	TWh	Procent	Vet ej
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	☐

Fråga 18 poängsattes inte

19. Hur stor total andel och totalt antal MWh av kommunens inköp av el till kommunalt ägda lokaler år 2006 producerades med förnybara energikällor som t.ex. sol, vind, vatten eller biobränsle?

Naturskyddsföreningen räknar inte torv som förnybar energikälla. Ange även övrig elproduktion.

	Procent	MWh
Biobränsle	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Vindkraft	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Vattenkraft	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Olja, kol, fossilgas, torv	<input type="text"/>	<input type="text"/>
El från avfallsförbränning	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Svensk elmix	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Nordisk elmix	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Vet ej	☐	☐

Fråga 19 poängsattes inte

Anpassning till klimatförändringarna

20. Har kommunen gjort en utredning om hur kommunen påverkas av klimatförändringarna och om de kommunala verksamheterna behöver anpassas till klimatförändringarna?

Nej, inte alls
 Ja, i viss mån
 Ja, i hög utsträckning
 Vet inte

5 p för "Ja, i hög utsträckning"
2 p för "Ja, i viss mån"
0 p för övriga alternativ.

21. Inom vilka områden har påverkan till följd klimatförändringarna av och behovet av anpassning setts över?

Fysisk planering
 Kommunikationer
 Tekniska försörjningssystem
 Bebyggelse och byggnader
 Areella näringar och turism
 Naturmiljön
 Påverkan i kommunen pga klimatförändringarnas konsekvenser för vår omvärld
 Översvämningar
 Ras, skred och erosion
 Tillstånd för vattenverksamhet
 Bidrag till förebyggande åtgärder
 Information och utbildning
 Inga områden
 Vet ej

1 p per område. Max 4 p.

Fysisk planering för minskad klimatpåverkan

22. Arbetar kommunen i sin fysiska planering för att minska utsläppen av växthusgaser?

Nej, inte alls
 Ja, i viss mån
 Ja, i hög utsträckning
 Vet inte

2 p för "Ja, i hög utsträckning"
1 p för "Ja, i viss mån"
0 p för övriga alternativ.

23. På vilka områden i den fysiska planeringen arbetar kommunen för att minska utsläppen av växthusgaser?

Lokalisering av infrastruktur, arbetsplatser och bostäder för minskat transportbehov och energieffektiva transporter
 Lokalisering av koncentra för minskat transportbehov
 Lokalisering av bebyggelse för utbyggnad av fjärrvärme
 Lokalisering av vindkraft
 Energikrav på bebyggelse vid exploatering när kommunen äger marken
 Frivilliga överenskommelser

1 p per område. Max 3 p.

Upphandling

24. Ställer kommunen krav på energieffektivitet och klimatprestanda i upphandlingar och inköp på följande områden?

	Nej, inte alls	Ja, i viss mån	Ja, i hög utsträckning	Vet inte
Samhallsbetalda resor (skolskjuts, fardtjänst, sjukresor)	☐	☐	☐	☐
Andra transporttjänster (t.ex. varuleveranser)	☐	☐	☐	☐
Fordon (miljöbilar m.m.)	☐	☐	☐	☐
Övriga varor och tjänster	☐	☐	☐	☐

2 p för "Ja, i hög utsträckning"
1 p för "Ja, i viss mån"
0 p för övriga alternativ. Max 4 p totalt

Klimatutbildning och samarbete med näringslivet och med kommuninvånarna

25. Har kommunen genomfört klimatutbildning för de anställda i kommunen?

- Nej, inte alls
- Ja, i viss mån
- Ja, i hög utsträckning
- Vet inte

2 p för "Ja, i hög utsträckning"
1 p för "Ja, i viss mån"

26. Har kommunen genomfört klimatutbildning i skolorna i kommunen?

- Nej, inte alls
- Ja, i viss mån
- Ja, i hög utsträckning
- Vet inte

2 p för "Ja, i hög utsträckning"
1 p för "Ja, i viss mån"

27. Samarbetar kommunen med det lokala näringslivet i klimatarbetet?

- Nej, inte alls
- Ja, i viss mån
- Ja, i hög utsträckning
- Vet inte

2 p för "Ja, i hög utsträckning"
1 p för "Ja, i viss mån"

28. Inom vilka områden samarbetar kommunen med det lokala näringslivet i klimatarbetet?

- näringslivet (t.ex. genom gemensamma projekt, rådgivning,
- miljötillsyn eller miljödiplomering)
- Resande och persontransporter
- Godstransporter
- Byggande och boende
- Framställning av biobränslen
- Stöd och samarbete för produktutveckling inom området
- Teknikexport vid vänortssamarbete e. dyl.
- Annat område:

1 p per område. Max 3 p.

29. Arbetar kommuner för att aktivt informera/engagera kommuninvånarna kring växthuseffekten och vad var och en kan göra för att minska sin påverkan?

- Nej, inte alls
- Ja, i viss mån
- Ja, i hög utsträckning
- Vet inte

5 p för "Ja, i hög utsträckning"
2 p för "Ja, i viss mån"
0 p för övriga alternativ.

30. Ytterligare synpunkter

Fråga 30 poängsattes inte.

Källa: Naturskyddsforeningen. (2007) *Klimatindex för kommuner 2007*.

http://www.naturskyddsforeningen.se/upload/Foreningsdokument/Rapporter/rapport_klimatindex.pdf (2009-05-08)

Appendix II.

Kommuner med tradition av en hög kvinnorepresentation

Askersund

Bollnäs

Borlänge

Botkyrka

Eskilstuna

Flen

Gotland

Grums

Gällivare

Gävle

Göteborg

Kumla

Leksand

Lerum

Lidingö

Linköping

Luleå

Norrtälje

Nyköping

Nynäshamn

Skinnskatteberg

Sollentuna

Stockholm

Storfors

Sundbyberg

Sundsvall

Tierp

Tyresö

Umeå

Upplands Väsby

Uppsala

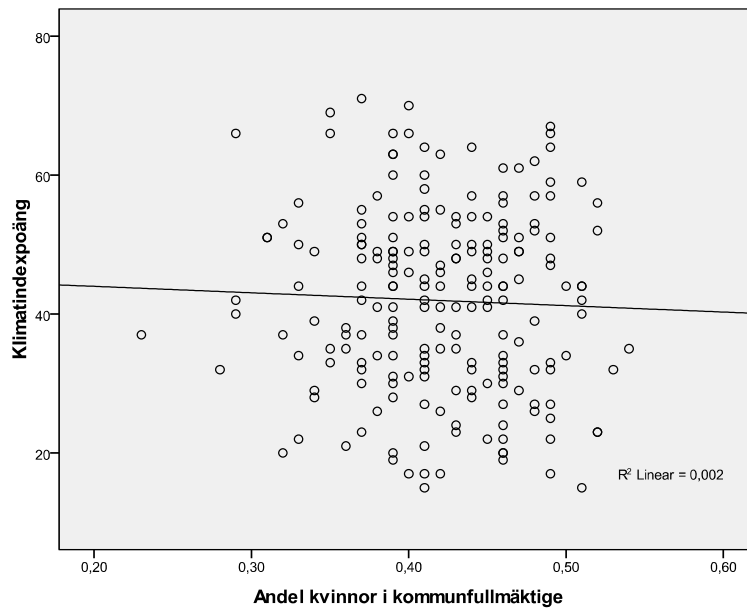
Örebro

Östersund

Appendix III.

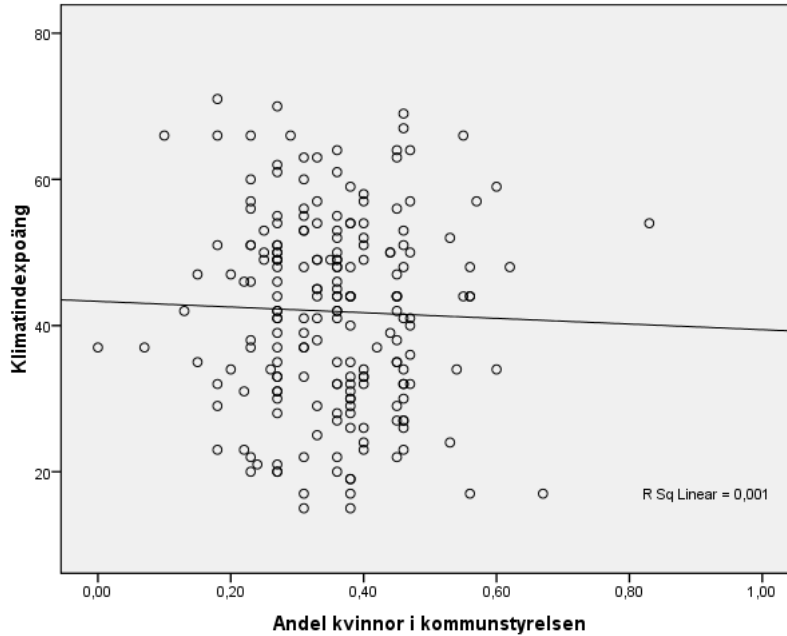
Spridningsdiagram för klimatindexpoäng i förhållande till olika operationaliseringar av kvinnorepresentation

Figur 1. Förhållande mellan kommuners klimatindexpoäng från 2007 och dess kvinnorepresentation i kommunfullmäktige (2006-2010)

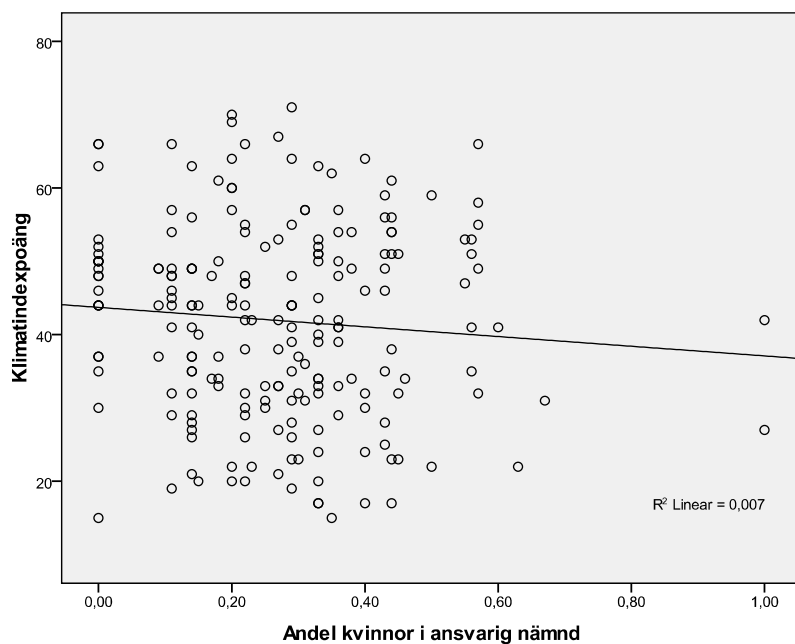
Kommentar: Diagrammet visar förhållandet mellan svenska kommuners indexpoäng från Naturskyddsföreningens klimatenkät från 2007 och dess procentuella andel kvinnliga ledamöter i kommunfullmäktige för perioden 2006-2010. Sambandsmättet Pearsons r är för denna relation $-0,039$. Totalt undersöks 205 kommuner. Information om andel kvinnliga ledamöter kommer från respektive kommuns hemsida, samt i vissa fall via direktkontakt med kommunen. I figuren syns även en regressionslinje.

Figur 2. Förhållande mellan kommuners klimatindexpoäng från 2007 och dess kvinnorepresentation i kommunstyrelse (2006-2010)

Kommentar: Diagrammet visar förhållandet mellan svenska kommuners indexpoäng från Naturskyddsföreningens klimatenkät från 2007 och dess procentuella andel kvinnliga ledamöter i kommunstyrelse för perioden 2006-2010. Sambandsmättet Pearsons r är för denna relation $-0,033$. Totalt undersöks 205 kommuner. Information om andel kvinnliga ledamöter kommer från respektive kommuns hemsida, samt i vissa fall via direktkontakt med kommunen. I figuren syns även en regressionslinje.

Figur 3. Förhållande mellan kommuners klimatindexpoäng från 2007 och dess kvinnorepresentation i ansvarig nämnd (2006-2010)

Kommentar: Diagrammet visar förhållandet mellan svenska kommuners indexpoäng från Naturskyddsföreningens klimatenkät från 2007 och dess procentuella andel kvinnliga ledamöter i ansvarig nämnd för perioden 2006-2010. Sambandsmålet Pearsons r är för denna relation $-0,086$. Totalt undersöks 205 kommuner. Information om andel kvinnliga ledamöter kommer från respektive kommuns hemsida, samt i vissa fall via direktkontakt med kommunen. I figuren syns även en regressionslinje.

Appendix IV. Multipel regressionsanalys

Tabell 1. Multipel regressionsanalys med fokus på andel kvinnor i kommunfullmäktige

Variabel	b-värde	Beta-värde	p-värde
Andel kvinnor i kommunfullmäktige	-0,21	-0,009	0,898
Miljöpartiets närvaro	4,444	0,133	0,044
Politisk majoritet: Högerstyre	2,180	0,083	0,269
Blocköver-skridande styre	-0,825	-0,019	0,791
Antal invånare (tusental)	0,068	0,364	0,000
Medelinkomst bland kommuninvånare	0,031	-0,068	0,593
Andel medborgare med eftergymnasial utbildning	-21,157	-0,095	0,502
Kommungrupp: Stor stad	-14,692	-0,110	0,128
Större städer	-5,634	-0,121	0,181
Förorts-kommuner	-5,218	-0,134	0,215
Pendlings-kommuner	-5,107	-0,143	0,125
Varuproducera-nde kommuner	-1,770	-0,049	0,614
Glesbygds-kommuner	-8,081	-0,198	0,027
12500 -25000 invånare	-5,199	-0,152	0,084
<12500 invånare	-5,170	-0,123	0,165
	R ² = 0,485	n=205	

Kommentar: Tabellen visar resultatet av en multipel regressionsanalys, där en oberoende variabel, *andel kvinnor i kommunfullmäktige*, testas tillsammans med kontrollvariabler mot beroende variabeln *miljömedvetenhet*. Variablerna *kommunstyre* och *kommungrupp* är så kallade dummie-variabler och kommuner med *vänsterstyre* respektive *kommuner med >25 000 invånare* används som referenser. Den totala förklaringsgraden, R², av dessa testade variabler är 0,485. Antal analysenheter är 205 kommuner.

Tabell 2. Multipel regressionsanalys med fokus på andel kvinnor i kommunstyrelsen

Variabel	b-värde	Beta-värde	p-värde	
Andel kvinnor i kommunstyrelse	0,032	-0,027	0,686	
Miljöpartiets närvaro	4,448	0,133	0,044	
Politisk majoritet:	Högerstyre	2,190	0,083	0,265
	Blocköver-skridande styre	-0,848	-0,020	0,784
Antal invånare (tusental)	0,068	0,365	0,000	
Medelinkomst bland kommuninvånare	-0,028	-0,062	0,629	
Andel medborgare med eftergymnasial utbildning	-22,837	-0,103	0,473	
Kommungrupp:	Stor stad	-14,287	-0,107	0,141
	Större städer	-5,480	-0,118	0,194
	Förorts-kommuner	-5,346	-0,138	0,201
	Pendlings-kommuner	-5,227	-0,146	0,117
	Varuproducerande kommuner	-8,148	-0,051	0,596
	Glesbygds-kommuner	-1,850	-0,200	0,025
	12500 -25000 invånare	-6,364	-0,153	0,082
	<12500 invånare	-5,306	-0,125	0,155
	R ² =0,484	n=205		

Kommentar: Tabellen visar resultatet av en multipel regressionsanalys, där en oberoende variabel, *andel kvinnor i kommunstyrelse*, testas tillsammans med kontrollvariabler mot beroende variabeln *miljömedvetenhet*. Variablerna *kommunstyre* och *kommungrupp* är så kallade dummie-variabler och kommuner med *vänsterstyre* respektive *kommuner med >25 000 invånare* används som referenser. Den totala förklaringsgraden, R², av dessa testade variabler är 0,484. Antal analysenheter är 205 kommuner.

Tabell 3. Multipel regressionsanalys med fokus på andel kvinnor i ansvarig nämnd

Variabel		b-värde	Beta-värde	p-värde
Andel kvinnor i ansvarig nämnd		-0,048	-0,062	0,363
Miljöpartiets närvaro		4,350	0,130	0,048
Politisk majoritet:	Högerstyre	1,993	0,075	0,313
	Blocköver-skridande styre	-1,188	-0,027	0,703
Antal invånare (tusental)		0,068	0,366	0,000
Medelinkomst bland kommuninvånare		-0,026	-0,058	0,648
Andel medborgare med eftergymnasial utbildning		-20,796	-0,093	0,509
Kommungrupp:	Stor stad	-14,303	-0,107	0,138
	Större städer	-5,540	-0,119	0,187
	Förorts-kommuner	-5,584	-0,144	0,180
	Pendlings-kommuner	-5,254	-0,147	0,113
	Varuproducera-nde kommuner	-2,156	-0,060	0,538
	Glesbygds-kommuner	-8,270	-0,203	0,022
	12500-25000 invånare	-6,758	-0,163	0,067
	<12500 invånare	-5,699	-0,134	0,128
R ² =0,488		n=205		

Kommentar: Tabellen visar resultatet av en multipel regressionsanalys, där en oberoende variabel, *andel kvinnor i ansvarig nämnd*, testas tillsammans med kontrollvariabler mot beroende variabeln *miljömedvetenhet*. Variablerna *kommunstyre* och *kommungrupp* är så kallade dummie-variabler och kommuner med *vänsterstyre* respektive *kommuner med >25 000 invånare* används som referenser. Den totala förklaringsgraden, R², av dessa testade variabler är 0,488. Antal analysenheter är 205 kommuner.

Tabell 4. Multipel regressionsanalys med fokus på kön hos ordförande i kommunstyrelsen

Variabel	b-värde	Beta-värde	p-värde
Kön hos ordförande i kommunstyrelsen	1,321	0,045	0,494
Miljöpartiets närvaro	4,365	0,131	0,048
Politisk majoritet: Högerstyre	2,238	0,085	0,255
Blocköver-skridande styre	-0,741	-0,017	0,810
Antal invånare (tusental)	0,068	0,364	0,000
Medelinkomst bland kommuninvånare	-0,028	-0,060	0,633
Andel medborgare med eftergymnasial utbildning	-21,164	-0,095	0,502
Kommungrupp: Stor stad	-14,482	-0,108	0,134
Större städer	-5,476	-0,118	0,193
Förorts-kommuner	-5,494	-0,142	0,188
Pendlings-kommuner	-5,102	-0,143	0,123
Varuproducerande kommuner	-1,869	-0,052	0,591
Glesbygds-kommuner	-8,124	-0,199	0,025
12500-25000 invånare	-6,360	-0,153	0,082
<12500 invånare	-5,032	-0,119	0,174
	R ² =0,486	n=205	

Kommentar: Tabellen visar resultatet av en multipel regressionsanalys, där en oberoende variabel, *kön hos kommunstyrelsens ordförande*, testas tillsammans med kontrollvariabler mot beroende variabeln *miljömedvetenhet*. Variablerna *kommunstyre* och *kommungrupp* är så kallade dummie-variabler och kommuner med *vänsterstyre* respektive *kommuner med >25 000 invånare* används som referenser. Den totala förklaringsgraden, R², av dessa testade variabler är 0,486. Antal analysenheter är 205 kommuner.

Tabell 5. Multipel regressionsanalys med fokus på kön hos ordförande i ansvarig nämnd

Variabel	b-värde	Beta-värde	p-värde
Andel kvinnor i kommunfullmäktige	-2,061	0,066	0,316
Miljöpartiets närvaro	4,317	0,129	0,050
Politisk majoritet: Högerstyre	2,120	0,080	0,280
Blocköver-skridande styre	-1,106	-0,026	0,721
Antal invånare (tusental)	0,068	0,362	0,000
Medelinkomst bland kommuninvånare	-0,020	-0,044	0,729
Andel medborgare med eftergymnasial utbildning	-24,983	-0,112	0,431
Kommungrupp: Stor stad	-14,010	-0,105	0,147
Större städer	-5,477	-0,118	0,192
Förorts-kommuner	-5,626	-0,145	0,177
Pendlings-kommuner	-5,291	-0,148	0,110
Varuproducerande kommuner	-1,969	-0,054	0,571
Glesbygds-kommuner	-8,229	-0,202	0,023
12500-25000 invånare	-6,509	-0,157	0,075
<12500 invånare	-5,127	-0,121	0,164
	R ² =0,488	n=205	

Kommentar: Tabellen visar resultatet av en multipel regressionsanalys, där en oberoende variabel, *kön hos ordförande i ansvarig nämnd*, testas tillsammans med kontrollvariabler mot beroende variabeln *miljömedvetenhet*. Variablerna *kommunstyre* och *kommungrupp* är så kallade dummie-variabler och kommuner med *vänsterstyre* respektive *kommuner med >25 000 invånare* används som referenser. Den totala förklaringsgraden, R², av dessa testade variabler är 0,488. Antal analysenheter är 205 kommuner.

Tabell 6. Multipel regressionsanalys med fokus på kommuner med tradition av en hög kvinnorepresentation

Variabel	b-värde	Beta-värde	p-värde
Andel kvinnor i kommunfullmäktige	1,967	0,043	0,526
Miljöpartiets närvaro	4,369	0,131	0,048
Politisk majoritet: Högerstyre	2,489	0,094	0,217
Blocköver-skridande styre	-0,535	-0,012	0,863
Antal invånare (tusental)	0,068	0,364	0,000
Medelinkomst bland kommuninvånare	-0,033	-0,072	0,588
Andel medborgare med eftergymnasial utbildning	-22,893	-0,103	0,469
Kommungrupp: Stor stad	-15,081	-0,113	0,119
Större städer	-5,589	-0,121	0,184
Förorts-kommuner	-4,962	-0,128	0,232
Pendlings-kommuner	-4,937	-0,138	0,136
Varuproducerande kommuner	-1,414	-0,039	0,686
Glesbygds-kommuner	-7,931	-0,194	0,029
12500-25000 invånare	-6,160	-0,148	0,093
<12500 invånare	-4,825	-0,114	0,196
	R ² =0,486	n=205	

Kommentar: Tabellen visar resultatet av en multipel regressionsanalys, där en oberoende variabel, *kommuner med tradition av en hög kvinnorepresentation*, testas tillsammans med kontrollvariabler mot beroende variabeln *miljömedvetenhet*. Variablerna *kommunstyre* och *kommungrupp* är så kallade dummie-variabler och kommuner med *vänsterstyre* respektive *kommuner med >25 000 invånare* används som referenser. Den totala förklaringsgraden, R², av dessa testade variabler är 0,485. Antal analysenheter är 205 kommuner.